

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Pirmsskolas izglītības skolotājs

ANITA VITMANE

Patstāvības darbības veicināšana dabas nodarbībās 3-4 gadu veciem bērniem

Kvalifikācijas darbs

Darba vadītājs

Lektore
Akadēmiskais amats

Mg. paed.
Zinātniskais/
akadēmiskais grāds

Rūta Vociša
Vārds, uzvārds

Paraksts

RĪGA 2017

Anotācija

Anīta Vitmane. Kvalifikācijas darbs. Patstāvības darbības veicināšana dabas nodarbībās 3-4 gadu veciem bērniem.

Kvalifikācijas darba mērķis ir izpētīt patstāvības darbību attīstīšanas iespējas dabas nodarbībās 3-4 gadus veciem bērniem.

Kvalifikācijas darba pētāmais objekts bija dabas nodarbības pedagoģiskajā procesā, kuru laikā tika veikts pedagoģisks novērojums, lai noskaidrotu vai bērna patstāvības darbības ievērojami uzlabojas un ir ilgtermiņā noturīgas dabas nodarbībās. Pētījumā iegūtie rezultāti liecina, ka regulārs dabas nodarbību apmeklējums sekmē bērna ātrāku patstāvības darbību apguvi un attīstību. Savukārt, neregularitāte dabas nodarbību apmeklējumā, patstāvīgās darbības attīsta daudz lēnāk. Galvenais secinājums veicot pētījumu ir, ka bērnu patstāvības darbības attīstībā ir nepieciešama regularitāte, kas bērnam raisa drošības un stabilitātes sajūtu, kā rezultātā tiek nostiprinātas jau esošas un pilnvidotas jaunās iemaņas.

Kvalifikācijas darba apjoms ir 64 lappuses, tas satur 11 tabulas, 7 pielikumus un 12 izmantotās literatūras avotus.

Annotation

Anita Vitmane. Qualification paper. Promoting the action of independence in the nature activities for 3 to 4 year old children,

The aim of the Qualification paper is to research the possibilities of developing the action of independence in the nature activities for 3 to 4 year old children

The object of research was nature activities during their pedagogical process, when the pedagogical observation was made to understand if the child's action of independence in the nature activities improves significantly and is constant in the long term. Results show that regular participation in the nature activities promotes faster acquisition and development of action of independence. Whereas, irregularity in participation slows down the development of action of independence. Main conclusion after the research is that to develop the action of independence in children, there should be regularity, that evokes the feeling of security and stability for the child, and in a result it strengthens already existing skills and improves new skills.

The volume of Qualification paper is 64 pages, they contains 7 tables, 7 annexes and 12 sources of literature.

Saturs

Ievads.....	5
1. Pedagoģijas un psiholoģijas atziņas par patstāvības attīstīšanu.....	7
1.1. Bērna attīstība 3-4 gadu vecumā pētāmā jautājuma aspektā.....	7
1.2. Patstāvības darbības attīstības nepieciešamība bērna dzīvē.....	9
1.3. Dabas nozīme bērna patstāvības attīstībā.....	11
1.4. Pirmsskolas izglītības iestādes metodiskā plāna analīze.....	15
2. Dabas nodarbības pedagoģiskajā procesā.....	20
2.1. Pētījuma apraksts un metodes.....	20
2.2. Bērnu grupas, bērnu raksturojums pētāmā temata aspektā.....	21
2.3. Dabas nodarbību rādītāji.....	23
2.3.1.Pirmās dabas nodarbības analīze.....	24
2.3.2.Otrās dabas nodarbības analīzes.....	28
2.3.3.Trešās dabas nodarbības analīzes.....	31
2.4. Pētījuma kopējo rezultātu analīze.....	35
Secinājumi.....	37
Priekšlikumi.....	38
Literatūras un avotu saraksts.....	39
Pielikumi.....	40

Ievads

Mūsdienu steidzīgajā vidē daudzas bērnam nozīmīgas iemaņas, kas ļautu pilnvērtīgi attīstīties gan fiziskajā jomā, gan emocionālajā jomā, tiek piemirstas vai arī pildītas tikai daļēji. Kā vienu no, emocionāli un fiziski attīstīta bērna pazīmēm, darba autore vēlas izcelt bērna secīgu un laicīgu patstāvības darbības veidošanos. Pieaugušajiem/bērnu vecākiem, daudzas ikdienas darbības un norises liekas pašsaprotamas un izpildāmas teju vai automātiski. Taču bērnam, kurš tikko ir sasniedzis trīs gadu vecumu, tā visa ir jauna un neizzināta darbības sfēra, kuru viņš vēlētos piedzīvot un apgūt pats saviem spēkiem. Līdz ar to, pieaugušajiem ir, it kā “jāiekāpj bērna korpēs”, lai ieraudzītu pasauli ar bērna acīm.

Visbiežāk bērns ar vēlmi, kaut ko pirmo reizi izdarīt pašam, saskaras, aptuveni, trīs gadu vecumā, kad bērns sāk sevi apzināties, kā atsevišķu Es, atsevišķu no mammas. Triju gadu vecumā lielākā daļa bērnu sāk apmeklēt, vai jau apmeklē, pirmsskolas izglītības iestādi, kas arī veicina un var pozitīvi stimulēt sekmīgu bērna patstāvības darbības veidošanos. Bērnam šī iespēja pašam pirmo reizi apzināties, ka to ir izdarījis viņš pats ir ļoti nozīmīga. Tādējādi bērns gūst pozitīvu pašnovērtējumu tam ko viņš dara un izdara. Tam ir liela nozīme bērna emocionālajā attīstībā, jo veidojas pašapzinīga personība.

Darba autore ikdienas prakse rāda, ka bērni vecumā no 3-4 gadiem ir ļoti jūtīgi un darboties gribīgi. Ir svarīgi veidot bērnam ticību saviem spēkiem, kas rosina vēlmi nepadoties un apgūt jaunas iemaņas bez bailēm, ka var neizdoties. Tādējādi bērns pamazām sāk veidot ap sevi vidi, kurā viņš jūtas drošs un pārliecināts par sevi. Kā viena no šādām vidēm, sākotnēji ir pirmsskolas telpas, savukārt vēlāk, tā jau ir apkārtnē un daba, kurā bērns dodas kopā ar pedagogu un/vai vecākiem.

Kā piemēru darba autore var minēt dabas nodarbību produktīvo pienesumu bērna patstāvības darbības veicināšanā, un viss sākas jau pirms vēl bērni dodas dabā. Kad bērns dodas uz garderobi, lai patstāvīgi apģērbtos, viņš jau zina, kas sekos pēc tam, kad viņš būs saģērbies. Viņam būs iespēja doties ārā, ar apģērbu un apaviem ko viņš pats ir uzvilcis. Nonākot dabā bērni kļūst uzmanīgāki, jo viņi nonāk plašākā telpā, kurā viņiem ir iespēja realizēt savas radošās ieceres. Pedagogs dabā ir kā novērotājs, kas bērniem ļauj pašiem pieņemt lēmumu par izvēlēto darbību, pedagoģis ļauj, bērniem drošā komunikācijā, atrisināt problēmsituācijas, kas

nepārprotami rodas. Savukārt, ar dabas nodarbību palīdzību bērnu uzmanība ir koncentrēta uz veicamo uzdevumu, tādējādi sašaurinot darbības jomu, kas sevī ietver arī konkrētu mērķi. Nodarbība dabā ir kā rotaļa, kuras laikā bērns jēgpilni pavada laiku iesaistoties un līdzdarbojoties gan emocionāli, gan fiziski. Tas nostiprina jau esošās patstāvības darbības, kā arī attīsta jaunas, vēl līdz šim neatklātas patstāvības darbības.

Mērķis: Izpētīt patstāvības darbību attīstīšanas iespējas dabas nodarbībās 3-4 gadu veciem bērniem.

Pētījuma priekšmets : patstāvības attīstīšana dabas nodarbībās 3-4 gadus veciem bērniem

Pētījuma objekts: dabas nodarbības pedagoģiskajā procesā

Hipotēze: Bērna patstāvības darbības ievērojami uzlabojas un ir ilgtermiņā noturīgas dabas nodarbībās, ja tiek ievērota dabas nodarbību regularitāte un noteikta sistemātika.

Uzdevumi:

1. Analizēt pedagoģijas un psiholoģijas atziņas par patstāvības attīstīšanas iespējām dabas nodarbībās.
2. Raksturot bērna vecumposma attīstības īpatnības pētāmās tēmas aspektā.
3. Izpētīt un analizēt patstāvīgās attīstības iespējas.

Pētījuma metodes:

Teorētiskās:

- Pedagoģijas un psiholoģijas literatūras analīze

Empīriskās:

- Novērojums
- Pedagoģiskais eksperiments

1. Pedagoģijas un psiholoģijas atziņas par patstāvības attīstīšanu

Lai veidotu un vadītu pilnvērtīgas un jēgpilnas nodarbības, bērniem vecumā no 3-4 gadiem, ir nepieciešams apzināt šī konkrētā vecumposma attīstības secīgumu un vecumam raksturīgo. Atsaucoties uz darba mērķi ir nepieciešams apzināt cik liela nozīme ir patstāvības darbības attīstīšanai un pilnveidošanai dabas nodarbībās, kā arī arpus tām.

1.1. Bērna attīstība 3-4 gadu vecumā pētāmā jautājuma aspektā

Kad ir iespēja skatīties un klausīties bērnos, uzreiz kļūst skaidrs, ka viņi nesadala savu attīstību noteiktās iedaļās. Viņi nemanāmi izmanto savas komunikāciju iemaņas lai jautātu un plānotu. Savas psihiskās iemaņas viņi izmanto, lai pārvietotos no vienas vietas uz otru, savukārt savas domāšanas un analizēšanas spējas liek lietā, lai izplānotu, kā savākt materiālus, kuri tiem ir vajadzīgi, lai izveidotu slepeno alu. (Lindon; Brodie, 2016, 4)

Tas ir tikai likumsakarīgi, ka bērns noteiktā vecumposmā interesējas un spēj veikt noteiktu darbību kopumu, un izpildot savas darbības viņš nedomā par savas attīstības iespējām, par to vai tās ir atbilstošas normām. Tomēr ir nozīmīgi kritēriji, kas ir jāņem vērā, lai sekotu līdzī veseliem bērniem attīstībai un izaugsmei. Kā piemēru var Valsts izglītības satura centra Speciālās izglītības nodaļas 2013.gadā izstrādātās vadlīnijas bērnu un pusaudžu attīstības izvērtēšanai (sk.1.tabulu).

1.tabula. Bērna attīstība 3-4 gadu vecumā

Kustību attīstība	Roku un pirkstu veiklība	Valoda	Uztvere un domāšana	Sociālā attīstība	Emocionālā attīstība
Labi rāpjas. Uzķāpj/nokāpj pa trepēm pārmaiņus solī. Skrien. Brauc ar trīsriteni, minot pedāļus. Noliecas un paceļ kaut ko nepakrītot.	Uzzīmē apli, vertikālu un horizontālu līniju ar krītiņu vai zīmuli. Šķir lapas grāmatā. Uzceļ torni no vismaz 6 klucīšiem.	Saprot lielāko daļu no sacītā. Atpazīst un var nosaukt lielāko daļu no priekšmetiem savā tuvākajā apkārtnē. Var pateikt kā viņu sauc un cik viņam gadu. Runā 4 vai 5 vārdu teikumus. Lieto vārdus: es, tu, mēs.	Pazīst vismaz 3 krāsas. Var sašķirot 3 ģeometriskas formas. Var salikt attēlu no 3-4 gabaliem. Var parādīt attēlam atbilstošu priekšmetu telpā.	Atdarina pieaugušos un rotaļu biedrus. Izrāda patiku pret pazīstamiem rotaļu biedriem. Spēlē spēj sagaidīt savu kārtu.	Brīvi pauž pieķeršanos spēj paust dažādas emocijas. No 3 gadu vecuma spēj uz īsu laiku būt šķirts no vecākiem.

¹Vadlīnijas bērnu un pusaudžu attīstības izvērtēšanai, 2013.,

Arī šveiciešu psihologs un filozofs Žans Piažē ir izstrādājis bērna garīgās attīstības stadijas, “tās sevī ietver četras pamatstadijas:

1. Sensomotorā stadija (no dzimšanas līdz apmēram divu gadu vecumam)
2. Pirmsoperacionālā stadija (no 2 līdz apmēram 6-7 gadu vecumam)
3. Konkrēto operāciju stadija (no 7 līdz apmēram 11-12 gadu vecumam)
4. Formālo operāciju stadija (no 11-12 gadu vecumam)

Detalizētāk aplūkojot pirmsoperacionālo stadiju, nākas secināt, ka tas sakas brīdī, kad ir beidzies sensomotorais periods. Bērns savā domāšanā sāk izmantot priekšstatus un simbolus. Pirmām kārtām jau ar valodas palīdzību, bet arī rotaļās bērns pastiprināti mācās izmantot simboliskās attiecības.

Sevišķi divu-četrus gadu vecumā bērns vēl ir egocentrisks, t.i., viņš vēl nespēj pieņemt citu redzesviedokli un necenšas saskaņot savus vērtējumus ar cita cilvēka prasībām. Arī uztveres jomā – Piažē to ir noskaidrojis ar savu “Trīs kalnu mēģinājumu”(modelis) – bērns vēl nezina, ka eksistē dažādi viedokļi, ņemot vērā dažādas perspektīvas, viņš uzskata savu pašreizējo redzējumu par vienīgo, nevis par vienu no daudziem viedokļiem.

Arī objektu fizikālo konstanču (substances, svara, tilpuma) invariantumu bērns vēl nespēj saskatīt, jo viņa uztvere balstās uz vienu vai dažiem aspektiem.

Divus – četrus gadus veciem bērniem vēl nav novērojama arī spēja klasificēt. Viņi vēl nespēj sakārtot figūras ar dažādām pazīmēm (krāsa, lielums) pēc viena principa, tikai piecu, sešu gadu vecumā bērni spēj tās klasificēt pēc formas, krāsas un lieluma, viņi vēl nespēj to veikt reversibili, tas nozīmē, vienlaikus domāt par atsevišķu daļu un visu kopumu, veidot galvenās grupas un apakšgrupas un reizē abstrahēties.

Tāpat bērns eksperimentē ar iemācītiem lielumiem un lomām. Pirmsoperacionālas fāzes beigās viņš ir spējīgs saskatīt arī lomu komplementaritāti un līdz ar to veidot pamatu, piemēram, dzimumu lomu pieņemšanai”(Gudjons, 1998, 136-138).

Tuvojoties 4 gadu vecumam (aktīvi notiek nervu galu mielinizācija galvas smadzenēs), izziņas attīstība kvalitatīvi mainās, pāriet jaunā pakāpē. Iepriekš gūtās zināšanas sāk apvienoties, savienoties, sāk izgaismoties cēloņu-seku saistība. Bērns ir ārkārtīgi ieinteresēts un aktīvs pret visu. Viņš vēlas savas zināšanas paplašināt un padziļināt. Tas izpaužas jautājumos, pētnieciskajā darbībā un prieka par izziņas darbību (Freiberģa, Priede, 2007, 31).

Kas attiecas uz bērna emocionālo attīstību, tad “personīgās un kulturālās identitātes nostiprināšanās notiek starp trīs un sešu gadu vecumu. Šo procesu pavada dažādas spēcīgas emocijas, ar kurām bērnam jāiemācās tikt galā tā, lai šī uzvedība būtu pieņemama gan pašam, gan vecākiem un citiem pieaugušajiem. Tas ir sarežģīts uzdevums – prast izrādīt bailes, dusmas, bēdas, mīlestību un prieku tā, lai emocijas tiktu iepazītas un pieņemtas, bet lai to izpaušme un

vadība tiktu nevis noliegta vai ignorēta, bet pieņemta un saprasta no pieaugušo puses”(Šteinberga, 2013, 107)

Turpinot raksturot bērna gribas veidošanos šajā vecumā, veidojas zināmas likumsakarības, kas paredz bērna aktivitātes jeb pašdarbības atbalstu. Bērns ierodas šajā pasaulē un sastopas ar daudz svešām un nepazīstamam lietām, kuras iepazīt pilnībā iespējams tikai caur paša aktivitāti. Viņam jau no dzimšanas ir tieksme pašattīstīties, pārveidoties, konstruēt sev nozīmīgu pasauli, radīt jēgu, organizēt pieredzi, neatkarīgi un nepastarpināti iegūt un paplašināt savas zināšanas un pilnveidot sevi. Pirmsskolēns pats tiecas pēc sevis piepildīšanas un par personību kļūst iekšējās izaugsmes ceļā, nevis pielāgojoties, pakļaujoties videi. Tikai no paša indivīda, no viņa vēlmes darboties un pašattīstīties ir atkarīga viņa sekmīga attīstība, gribas īpašību veidošanās, jo bērna paša pieredze jeb pašmācība saistāma ar gribu.

Jo pieredze, kuru gūst bērns, ir veiksmīgāka, pozitīvāka, jo vairāk tiek virzīta bērna gribas attīstība, tiek modināta interese, vēlme darboties, izziņāt. Ne visi piedzīvojumi kļūst nozīmīgi. Pārdzīvojums kļūst nozīmīgs tikai tad, kad piedzīvojumam ir “īpašs uzsvars, kas piešķir paliekošu nozīmi”. Tikai paša piedzīvotais un pārdzīvotais veido, paplašina pieredzi un motivē aktivitātei, darbībai, “kas nav ietverts manos pārdzīvojumos (..), mani nemotivē, pat neapzinātā veidā ne”. Paša gūtās prasmes, izveicība ļauj apzināties savas iespējas, ļauj bērnam saprast, ko viņš var, un līdz ar savu iespēju apzināšanos cilvēks iegūst savu pašizjūtu.

Bērns savas darbībās vadās no savām vajadzībām, motīviem, sava subjektīvā pasaules redzējuma, kas regulē viņa attieksmi pret vispārcilvēciskajām vērtībām, jo īstais motivācijas avots atrodas bērnam. Paša izvēlētās darbības, rotaļas veicina arī bērna gribas veidošanos. Tas nozīmē, ka pašmotivācijas, kas bērnam ļauj izbaudīt savus panākumus, veiksmes, personības tapšanas procesā ir daudz svarīgāka, nozīmīgāka nekā ārēji pastiprinājumi un pat bērna dotības. Bērna gribas īpašību attīstība nav iedomājama bez bērna darbības motīvu izprašanas, darbības respektēšanas. (Špona, 2015, 195-196)

1.2. Patstāvības darbības attīstības nepieciešamība bērna dzīvē

Patstāvības darbības cilvēku pavada visas dzīves garumā, protams, ka katrā dzīves posmā tās atšķiras, bet tām visām ir kas kopīgs. Līdz ko tās ir apgūtas, mēs tās izpildām automātiski, īpaši nepiedomājot pie tā ko un kā mēs izdarām. Katrā cilvēka vecumposmā patstāvības darbības atšķiras no sarežģītības vai atbildības līmeņa, ko tās prasa no cilvēka, tomēr pašas svarīgākās un īpašākās mēs apgūstam jau bērnībā.

Ja pieaugušais aizdomājas, kas ir jāapgūst pirmsskolas vecuma bērnam, tad viņš nonāk pie secinājuma, ka tik daudzas no šīm darbībām ir tik ikdienišķas. Tikai retais atceras, kā ir mācījies

uzvilkt jaku, bikses, apavus, patstāvīgi iet uz tualeti, noturēt pareizi zīmuli. Taču bērnam, kurš ir sasniedzis trīs gadu vecumu tā ir ikdiena. Ikdiena, kurā katru dienu viņš pietuvojas vienu soli tuvāk vienam vai otram mērķim, kas pieaugušajam var likties nenozīmīgs, bet bērnam tā ir liela uzvara, ja jaku viņš ir uzvilcis pats. Un atliek tikai ar to vienu reizi, lai bērns pamazam sāktu apzināties, ka tas ir viņa spēkos. Tas attīsta jaunu personību, kas tic tam ko dara, jo viņš zina ko viņš dara. Šajā attīstības posmā lielu lomu spēlē bērna vecāki/pedagogi, kuru rokās ir liela vara, šo dabīgo vēlmi attīstīt vai pazudināt.

“Es gribu to izdarīt pats” nav ikviena bērna dabiska reakcija. Tieši panākumu radītais savīļņojums mudina bērnu tiekties pēc jauniem mērķiem un motivē viņu censties tos sasniegt. Bērniem, kuri nav saņēmuši uzmundrinājumu (“Labi! Mēģini to izdarīt/izdomāt!”) un nav atalgoti par panākumu (“Es pats to izdarīju!”), bieži nav iekšējas nepieciešamības pašiem nospraust sev mērķus. Vajadzību tiekties pēc mērķa var veicināt ar jautājumiem, piemēram: “Uz kurieni iesim, kā tur nokļūsim?” Ja bērns kopā ar pieaugušo cilvēku veido plānus, tas ir tikpat svarīgi, kā sasniegt paredzēto mērķi (Fišers, 2005, 163).

“Pretstatā izplatītajam pieņēmumam, ka audzināt nozīmē internacionāli ietekmēt, Benners uzsver, ka “atgriezeniska iedarbība, kas rosina uz jaunu pieredzi, pārdomām un patstāvīgu rīcību, sasniedzama, tikai aicinot uz pašizpaušmi darbībā, bet to nekad nevar panākt, izsaukt, pavēlēt, uzspiest vai radīt nepastarpināti un tieši”. Tādu pašu audzināšanas izpratni atspoguļo pazīstamais kāda bērna lūgums reformpedagoģei Marijai Montesori: “Palīdzī man to izdarīt pašam!””(Gudjons, 1998, 200).

Kā jau darba autore iepriekš minēja, tad “notiek nepārtraukta patstāvības un atbildības attīstība. Patstāvība un atbildība nav iegūstama kādā noteiktā dzīves brīdī. Psiholoģiskās pārmaiņas nenotiek pēkšņi, bieži tas notiek nemanāmi, bet apstākļi mainās straujāk. Tāpēc rodas vajadzība, lai uzvedībā parādītos spēja patstāvīgi rīkoties vai atbildēt par savu rīcību, cilvēks nonāks konfliktā ar sevi un apkārtējiem, jo nespēs izpildīt vides prasības”(Šteingerga, 2013, 103).

“Vecumā no 2-4 gadiem bērns izjūt prasības un ierobežojumus, izkopj pašapkalpošanās iemaņas, kārtības un tīrības izjūtu. Ja viņam atļauj patstāvīgi veikt to, kas ir viņa spēkos, nesteidzina, nekritizē, tad bērnam rodas izjūta, ka viņš pārvalda savas kustības, sevi, apkārtni. Tie, kuri iemācījušies sevi kontrolēt šajā stadijā, vēlāk prot ievērot likumus, neuzskatot tos par ārēji uzspiestu netaisnīgumu, jo tie nodrošina katra brīvību un neatkarību likuma ietvaros.

Negatīvais risinājums ietver vecāku nekonsekvenci, skarbu kritiku, darīšanu bērnu vietā, tā pavairojot bērna nedrošību, kļūdas, neveiksmju nosodījuma pārdzīvojumus, izraisot šaubas gan par vecāku taisnīgumu, gan paša varēšanu. Tā tiek pavairota bērna atkarība. Šaubu

atrisinājums citā kvalitātē noteiks, kā turpmākā dzīvē bērns savienos brīvo gribu ar pašdisciplīnu, dumpīguma garu ar atbildības izjūtu”.²

“Dabīgums, iniciatīva un ticība saviem spēkiem ir svarīgs spēju attīstības nosacījums, un ja ir jāizceļ viens no šiem nosacījumiem, kas ir pats nozīmīgākais, tad tā noteikti ir ticība saviem spēkiem un tas, ka tavām spējam tic arī citi, pieder vissvarīgākajiem nosacījumiem spēju izkopšanā”(Meikšāne, 1998, 104).

1.3. Dabas nozīme bērna patstāvības attīstībā

Mūsdienu modernajā un tehnoloģiju pārbagātajā ikdienā dzīvo arī bērns. Tā visa ir daļa no bērna dzīves, jau kopš piedzimšanas brīža. Tā ir pasaule, kurā viss mainās gana strauji pat pieaugušajam, kur nu vēl bērnam. Bērns dzīvojot šādā vidē, kur viss mainās ļoti ātri, pierod pie regulāriem kairinājumiem un stimulatoriem, kas nemitīgi cīnās par viņa uzmanību. Tādējādi daļēji tiek pazudināta bērna dabīgā vēlme izzināt pasauli ap sevi. Ja bērns no šādas vides, kur viņam pašam nekas nav jādara, īpaši nav jāpiedomā, lai sevi “izklaidētu”, nonāk vidē, kas ir tīra no visiem šiem uzslāņojumiem, bērns apjūk un jūtas kā no laivas izmests. Viss labāk vidi, kurā viss notiek citā ritmā, raksturo daba un tās mainīgie procesi. Ar mērķtiecīgu pieaugušā palīdzību bērnam tiek parādītas citas dzīves kvalitātes un iespējas, kā sajust un izzināt pasauli ap sevi.

“J.A. Komenskis rakstīja, ka ar visiem iespējamiem līdzekļiem bērnos jāiekvēlina dedzīga tieksme pēc zināšanām un mācīšanās. Viņš uzskatīja, ka viens no svarīgākajiem līdzekļiem, kas stimulē šo dedzīgo tieksmi uz mācīšanos, ir izziņas interese.” (Stola, 2002, 14)

Savukārt, krievu pedagogs K. Ušinskis rakstīja: “Uzskatu, ka dabas mācības priekšmeti ir visizdevīgākie, lai pieradinātu bērnus domāt loģiski”(Stola, 2002, 16). Tas tikai apliecina, kāpēc mūsdienu urbanizētā sabiedrība pamazām atgriežas pie dabas, jo “iepazīšanās ar dabu, tās skaistumu un bagātībām, attīsta patriotiskās un estētiskās jūtas. Ieaudzinot dabas mīlestību un saudzīgu attieksmi pret dabu, tiek veicināta personības ētisko iezīmju veidošanās.” (Stola,2002,16)

Taču, lai ap bērnu būtu pedagogi un pieaugušie, kuriem ir pret vidi un dabu cenošas iezīmes, svarīgi atzīmēt, ka tieši, “vides izglītības nepieciešamību nosaka pārmaiņas pasaules sociālekonomiskajā attīstībā. Šīs pārmaiņas izpaužas kā vides degradāciju procesu pastiprināšanās. Lai novērstu draudus dabai, tieši vides izglītība varētu glābt cilvēku un mainīt viņa attieksmi pret dabu.”(Stola, 2001, 9) Pamatojoties uz šo vides izglītības nepieciešamību, darba autore secina, ka cilvēka attieksme pret dabu ir jāsāk veidot jau no bērnības.

²http://www.bti.gov.lv/lat/metodiska_palidziba/metodiskie_ieteikumi_darba_ar_berniem/?doc=818

Botānikas profesors V. Polovcovs šādi pamatoja dabaszinātņu lielo nozīmi mācību procesa pilnveidošanā.

- Ārējās pasaules parādību izpratne.
- Paša organisma funkciju izpēte.
- Sajūtu orgānu attīstība, jo tie ir svarīgākie faktori, kas nosaka mūsu psihisko attīstību.
- Domāšanas metožu tālāka plaša un radoša attīstība.
- Garīgo vajadzību apjoma paplašināšana un līdz ar to personības attīstība.

Visu to var dot dabaszinātnes, bet tikai ar vienu noteikumu – ja skolotājs, apguvis šīs idejas, vienmēr atcerēsies, kāpēc viņš māca un kādus mērķus izglītības iestāde grib sasniegt. (Stola, 2002, 19)

Tas atkārtoti pierāda cik liela ir pedagoga nozīme mācību procesā, sevišķi tik daudzpusīgā, kāda ir dabas vide, ja to izmanto kā izziņas un mācību vidi. Tieši tāpēc “pārdomāti ieplānotā āra vidē ir iespēja veidot elastīgu, dinamisku un neparedzamu “pasauli”, kurā mācīties. Dabas vidē bērns var piedzīvot visu mācību gada programmu, kas ir aktīva, bērncentrēta, un tai pat laikā nezaudē pieredzes svarīgāko kodolu, ko bērns var gūt.

Uzmanīgi veidota, plānota un labi uzturēta dabas vide, kas pamatojas uz svarīgāko bērna attīstībai, ir atslēga uz potenciāli bagātu darbības vidi priekš rotaļām, atklājumiem, izpētei, priekam, pārbaudījumiem, pieredzēm un mācībām. Tā var būt vieta, kas rada bērniem iespējas piedzīvot fiziskas aktivitātes, vieta, kas ļauj novērot dabu un sajusties ar to saistītam, vieta, kas prasa rūpes, vieta, kas iemāca būt atbildīgam, vieta, kur var veikt uzdevumus svaigā gaisā, vieta, kur strādāt, vieta, kur sadarboties, vieta, kur veidot draudzību, vieta, kur būt vienam vai kopā ar draugiem, vieta, kur attīstīt pārliecību sev, vieta, kur uzņemties risku, vieta, kur izpaust savas jūtas, vieta, kur iztēloties, vieta, kur radīt troksni, vieta, kas ir pilna ar šķietami nebeidzamām “vietām”, kur bērna vajadzības ir centrālās un svarīgākās. (Bruce, 2012, 40)

Pavērojiet bērnus, kad tie ārā spēlējas. Šķiet tie meklē un izbauda bīstamas, riskantas situācijas, tādas kā uzkāpt augstu, ātri pārvietoties, nestabili balansēt vai kārāties kājām gaisā. Viņi izbauda mirkļus, kad var pārbaudīt savas galējās varēšanas robežas, ko var izdarīt vai arī ko gandrīz var izdarīt”. (Bruce, 2012, 43)

Šādu bērna uzvedība ir dabiska un sniedz nozīmīgu pienesumu bērnam, kā personībai. To apliecina arī F.Frēbela novērojumi. *“Frēbels pamana vērtību bērna vēlmē uz piedzīvojumu kāri, ko tas var piedzīvot esot dabā. Viņš uzsver tā svarīgumu, jo tas sevī ietver tik ļoti būtisko pirmo pieredzi, kuras laikā bērns mācās.*

Viņš arī pamana prieka un brīvības sajūtu, kas katru dienu apvienojas ar savu robežu, spēka pārbaudi, kā arī uzdrošinās nokļūt pasaulē, kur viss izskatās pavisam citādi. Šāda pieredze ir izglītojoša, kad tā paver jaunas perspektīvas, piemēram, augstums un attālums. Katra diena

transformējas, ja to uzlūko no cita skatupunkta, tā paplašina bērna domāšanu, saprašanu un sajūtas par pasauli. Šāda mācīšanās tiek sasniegta caur paša bērna darbību, kuras laikā bērns uzzina, kā izaicinošos brīžos darbojas viņa ķermenis, tādējādi arī testējot savu emocionālo noturību, spēku un iemaņas. Viņi savās aktivitātēs ir motivēti sasniegt savu pašreizējo iespēju robežas un citiem piedāvāt pārbagātu draudzību. Fiziskās, izziņas, personiskās un emocionālās iemaņas apguves ir integrētas vienā aktivitātē.

Frēbels arī piemin fundamentālu lietu. Bērni, kas spēlēs piedzīvo daudz palielinātāku pieredzi, ir drošāki nekā bērni, kuri tika pasargāti no riska. Tie ir bērni, kuriem ir pieredzes trūkums un, kuri neapzinās kādas ir viņu ķermeņa iespējas un robežas.

Tas atspoguļo skatu uz bērnu, kurš ir aktīvs, kompetents audzēknis, nevis pasīvs un bezspēcīgs audzēknis. Tas parāda attieksmi un spēju uzticēties bērniem, kas tiem ļauj lietas darīt pašiem, nevis veicināt nepietiekami novērtēta bērna iespējamību. Lai vai kā, tas iezīmē skatu uz bērnu, kā piedzīvojumu meklētāju, kurš jau atkal lūkojas pēc jauniem izaicinājumiem un problēmām, kas tam varētu būt jāpieveic, un pieaugušo, kam ir jābūt jūtīgam un saprotošam pret šo bērna vēlmi meklēt piedzīvojumus, nevis iedragāt to ar negatīviem komentāriem, tādiem kā, “kāp lejā, savādāk nokritīsi””. (Bruce, 2012, 47-48)

Dabas pedagogs Džozefs Kornels ir izstrādājis sistēmu, kuru ir nodēvējis par plūstošo mācīšanos (*Flow Learning*), tai ir četri posmi, kas pakāpeniski pāriet cits citā:

1. posms. Atmodini entuziasmu

Būtība: rotaļīgums un modrība.

Raksturojums:

- Pamatā – cilvēku vēlēšanās rotaļāties.
 - Rada aizrautības atmosfēru.
 - Jautrs un dinamisks iesākums, kad ikviens saka “Tas man patīk”.
 - Rosina modrību un kļūdē pasivitāti.
 - Panāk iesaistīšanu.
 - Mazina disciplīnas problēmas.
 - Veido kontaktu starp dalībniekiem, vadītāju un priekšmetu.
 - Sekmē pozitīvu saskarsmi grupā.
 - Dod nodarbībai ievirzi un struktūru.
 - Sagatavo turpmākām aktivitātēm augstāku jūtīguma pakāpi
- (Cornell, 2015, 36)

2. posms. Fokusē uzmanību

Būtība: jutīgums.

Raksturojums:

- Paaugstina un koncentrē uzmanības (veicina uzmanības noturību).
- Padziļina modrību ar koncentrētas uzmanības palīdzību
- 1. posma ierosinātā entuziasma transformēšana pozitīvā gultnē.
- Attīsta novērošanas prasmes.
- Padara rāmāku prātu.
- Saasina uztveri jutīgākai dabas pieredzei.

(Cornell, 2015, 39)

3. posms. Piedāvā nepastarpinātu pieredzi

Būtība: mijiedarbība ar dabu.

Raksturojums:

- Veicina dziļāku mācīšanos un intuitīvu sapratni.
- Iedvesmo brīnumam, empātijai un mīlestībai.
- Sekmē personisku atklāsmi un māksliniecisku radošumu.
- Modina ciešai saiknei ar kādu dabas daļu.
- Nodod vienotības (veseluma) un harmonijas sajūtu.

(Cornell, 2015, 42)

4. posms. Dalies ar iedvesmojošiem iespaidiem

Būtība: ideālisms.

Raksturojums:

- Padara skaidrāku un spēcīgāku personisko pieredzi.
- Sekmē mācīšanos.
- Rada pacilātu noskaņojumu.
- Sekmē zināšanu nostiprināšanu domubiedru grupā.
- Stiprina saites grupā.
- Uztur ideālismu un altruistisku uzvedību.
- Sniedz atgriezenisko saiti vadītājam.

(Cornell, 2015, 45)

“Plūstošā mācīšanās ļauj iegūt visdažādāko pieredzi dabā, ikkatra no tām ir unikāla un nekad neatkārtojas. Lai gan tās pamatā ir tikai daži vienkārši principi, tā nav sastingusi nodarbību sistēma, ko allaž vajadzētu izpildīt vienādi. Plūstošo mācīšanos varat lietot, izmantojot gan rotaļas un nodarbības”.(Cornell, 2015, 27)

1.4. Pirmsskolas izglītības iestādes metodiskā plāna analīze

Šajā kvalifikācijas darba nodaļā darba autore analizēs un izteiks priekšlikumus par pirmsskolas izglītības iestādes metodisko plānu. Darba autore ir izvēlējusies pētīt un analizēt Jūrmalas Alternatīvās skolas pirmsskolas izglītības iestādes pirmsskolas izglītības programmas īstenošanas plānu (sk.1.pielikumu), kas sevī ietver viena mācību gada izklāstu. Jāpiebilst, ka šīs programmas mācību priekšmeti ir saglabāti pēc iepriekšējā mācību programmu plāna, kā arī svarīga ir Skolotāja dienasgrāmata, ko skolotājs aizpilda iesākot jaunu nedēļu. Skolotāja dienasgrāmatā tiek norādītas precīzas metodes, uzdevumi, kā arī praktiskās darbības un didaktiskie materiāli.

Jūrmalas Alternatīvās skolas pirmsskola darbojas kā skolas struktūrvienība, līdz ar to mācību gads sākas septembrī un noslēdzas maijā. Turpinājumā darba autore, atsaucoties uz izglītības programmas īstenošanas plānu, norādīs un detalizētāk aplūkos to, kādas ir ar dabu saistītas nodarbības.

Tā kā darbā tiek aplūkoti bērni vecumā no 3-4 gadiem, tad šajā vecuma grupā bērni septembrī primāri adaptējas pirmsskolas vidē. Tam pakārtoti tiek organizētas pastaigas, kuru laikā skolotājs iepazīstina bērnus ar pastaigu noteikumiem, tādējādi arī veicinot bērnu spēju pamazām orientēties tuvākajā apkārtnē. Šajā gadījumā tā ir pirmsskolas ierobežotā teritorija, kur pirmās divas nedēļas notiek pastaiga. Savukārt mēneša otrā pusē skolotājs kopā ar bērniem dodas ārpus pirmsskolas teritorijas, lai bērniem būtu iespēja vākt dabas materiālus Miķeldienas tirdziņam.

Oktobrī tiek rīkota lapu grābšana, kurā var iesaistīties visi bērni, kas vēlas to darīt brīvā laika nodarbēs esot ārā. Tā kā oktobra vidus ir aptuvenais laiks, kad trīsgadnieki ir lielākoties adaptējušies, tiek organizēta grupas rudens ekskursija uz lauku sētu. Ekskursijas laikā bērniem ir iespēja atrasties autentiskā lauku sētas vidē, barot govīs, redzēt kā tiek darināts krējums, kā arī ir iespēja nogaršot ekoloģisku govju pienu. Šī mēneša ietvaros tiek nostiprinātas zināšanas par pastaigas noteikumiem, kuri ir svarīgi bērna drošībai un saziņai ar skolotāju, kā arī tiek organizētas tālākas pastaigas, piemēram, uz jūru, mežu, kāpu zonu, kas bērnam ļauj plašāk orientēties tuvākajā apkārtnē.

Tā kā septembrī un oktobrī bērni apguva un atkārtoja pastaigas noteikumus, tad novembrī tiek organizēts pirmais pārgājiens. Tas ir garāks pastaigas veids, kura laikā tiek noiet lielāks attālums, tādējādi trenējot bērnu fizisko izturību. Sasniedzot pārgājiena tālāko punktu tiek rīkot "pikniks" ar līdzpaņemtās tējas dzeršanu. Novembrī tiek pētīti koku mizu paraugi un nospiedumi, kā arī Latvijas lielākās upes, savukārt ar globusa palīdzību tiek apzināta sauszemes un ūdens proporcija uz zemeslodes. Šī mēneša laikā bērniem tiek uzdots pirmais mājas darbs,

kura laikā bērns kopā ar vecākiem veido prezentāciju par vienu Latvijas dzīvnieku, kuru vēlāk bērns prezentē saviem grupas biedriem.

Decembrī, sakoties pirmajam ziemas mēnesim, kopā ar bērniem tiek novērotas pārmaiņas dabā, tiek apzināti ziemas vēstneši. Tiek organizēts pārgājiens.

Ziemas mēnešos ir iespēja veikt lieliskus un labi uzskatāmus eksperimentus. Janvārī tiek veikts pirmais eksperiments, kura laikā tiek pārbaudīti un testēti ūdens agregātstāvokļi. Esot telpās bērni lielā bļodā saber dažādus dabas materiālus. Tad dodoties pastaigā šī bļoda tiek ņemta līdzī un tajā tiek ieliets ūdens. Bļodu ar dabas materiāliem un ūdeni atstāj ārā uz vienu diennakti. Bērni jau ejot mājās var pārbaudīt, kas notiek ar ūdeni. Nākošās dienas pastaigas laikā tiek aplūkota bļoda ar sasalušo ūdeni, tiek izvērstas diskusijas par to, kāpēc tā notika. Ejot iekšā bļoda tiek ienesta telpā un atkal sākas ūdens pārvērtību novērošana. Arī šajā mēnesī tiek organizēts pārgājiens, kura laikā tiek vērotas un noteiktas kustības dabā.

Februārī tiek apskatīti un pētīti optiskie instrumenti, tādi kā binokļi, lupas, mikroskopi, to pielietojums dzīvē. Dodoties pastaigā tiek izvērsti eksperimenti, kura laikā viena komanda rada dažādas skaņas ar dabas materiāliem, savukārt otra mēģina tās atpazīt. No eksperimentiem tiek arī veikts eksperiments ar glāzi un dažādu ūdens līmeni. Atkarībā no laikapstākļiem notiek došanās pārgājienā.

Arī marta mēnesī tiek rīkoti divi eksperimenti. Viens no tiem ir ar aukstu un karstu ūdeni, savukārt otrs eksperiments ir ar sāls un cukura šķīdināšanu ūdenī. Tā kā marts ir pirmais pavasara mēnesis, tad tiek veicinātas diskusijas par to, kādas ir pārmaiņas dabā, kādi ir pirmie pavasara vēstneši. Tiek vēroti laikapstākļi, kas ir raksturīgi pavasarim. Sakoties siltākam laikam pārgājieni var tikt rīkoti garāki un ilgāki, kā ziemas mēnešos. Kā arī, pateicoties pirmsskolas lieliskajai atrašanās vietai, tiek aizsākts divu nedēļu garš fotoprojekts, kura laikā katru dienu viens bērns fotogrāfē jūru. Projekta noslēgumā fotogrāfijas tiek attīstītas un var veidot izstādi.

Šķiet, ka aprīlis ir visnoslogotākais un pārpildītākais mēnesis ar dabas nodarbībām. Protams, ka šajā mēnesī ir nodarbības, kuras prasa maz ieguldītā darba, piemēram, pumpuru plaucēšana, pupas audzēšana, puķu stādīšana pie pirmsskolas ieejas. Tie darbi, kurus vienu reizi izdarot, atliek tikai sekot līdzī un rūpēties par iestādīto un plaucējamo. Šajā mēnesī tiek rīkoti arī eksperimenti, tādi kā puķu ievietošana tīrā un ar pārtikas krāsām sajauktā ūdenī. Tiek veikta novērošana, kā mainās puķe, tās zieds. Kā arī eksperiments, kas parādīs kāda ir tumsas ietekme uz augu.

Bez visa iepriekš minētā ir arī pārgājiens, garšvielu un garšaugu stādīšana, dienas un nakts demonstrācija uz globusa, kā arī saruna par debesķermeņiem – sauli, mēnesi, zvaigznēm. Protams, ka pastaigas laikā bērni tiek aicināti un diskusiju, kas viņuprāt ir saudzīga attieksme

pret dabu. Kopīgi tiek pārrunāta šī attieksmes nepieciešamība, kā arī tiek izrunāta atkritumu šķirošanas nozīme.

Maija mēnesī tiek organizēts pārgājieni, kā arī tiek pārrunā tēma par dzīvnieku alām un migām. Pamatojoties uz šo tēmu tiek veikts arī eksperiments, kura laikā pludmales smiltīs tiek rakta bedre. Pēc eksperimenta veikšanas tiek pārrunātas bērnu sajūtas un iespaidi. Šajā mēnesī bērniem ir brīvi pieejami kukaiņu vērošanas trauki, ar kuru palīdzību viņi var pētīt kukaiņus, kas ir atrodamī pirmskolas teritorijā un ārpus tās teritorijas. Protams, ka pirmajā reizē skolotājs demonstrē, kā pētīt kukaiņus nenodarīt tiem pāri. Tā kā maijs ir pēdējais mācību mēnesis, tad par tradīciju ir kļuvusi gleznošana plenērā. Pirms darba uzsākšanas skolotājs aicina bērnus uz diskusiju par to, kādas krāsa un kādas formas viņi redz sev apkārt, esot ārā pie dabas. Pēc diskusijas bērni izvēlas sev nepieciešamās krāsas un sāk gleznot.

Kā noslēgums visam mācību gadam ir pavasara ekskursija uz dabas taku. Ekskursijas saturu skolotāji katru gadu izstrādā citu.

Detalizētāk aplūkojot programmas īstenošanas plānu, nākas secināt, ka nodarbības, kas ir saistītas ar dabu ir diez gan plaši pārstāvētas. Tās ir dažādas savā izpildījumā, kas bērniem raisa lielāku interesi, jo tās savstarpēji atšķiras. Protams, ka ir vairākas nodarbības, kas katru mēnesi atkārtojas, tā piemēram, pārgājieni, dažādi eksperimenti, kas atbilst nedēļas tēmai. Tomēr arī šeit var saskatīt to nozīmi, piemēram, pārgājienu laikā bērns ne tikai fiziski kļūst izturīgāks, bet ir spējīgs ieraudzīt daudz plašāku vidi, kurā viņš atrodas. Viņš sāk apzināties, ka ir dabā ir dažādas atšķirīgas vietas – jūra, kāpu zona, mežs, pļava. Pēc darba autores domām, mūsdienu bērnam, kurš, lielākoties, visur nokļūst ar automašīnu, ir svarīgi iepazīstināt un “pielikt” tuvāk dabai. Parādīt tās daudzkrāsainību, radīt spēju priecāties par dabas parādībām un tās procesiem.

Tomēr arī šajā programmā ir dažas nianšes, kuras, pēc darba autores domām ir iespējams uzlabot:

- Visas tēmas, kas ir attiecināmas uz dabu, maksimāli censties bērniem stāstīt un rādīt esot dabā, tādējādi nodrošinot reālistiskāku un daudz praktiskāku pieeju, piemēru. Šeit gan ir jāpiemin, ka bērni tam ir iepriekš jā sagatavo, t.i., esot ārā bērna uzmanību viegli var novērst putns, vāvere, lidojošas lapas, garām braucoša automašīna utt. Šāda veida nodarbība prasa no bērna salīdzinoši augstu koncentrēšanos veicamajam darbam vai stāstītajām stāstam. Taču, ja šādas dabas nodarbības tiek praktizētas regulāri, bērns šajā dabas vidē vairs nejūtas kā pirmo reizi, līdz ar to ir vieglāk fokusēt uzmanību uz ko konkrētu.
- Balstoties uz pieejamo programmas materiālu, nākas secināt, ka salīdzinoši uz kopējā mēnešu fona, decembris, dabas nodarbību ziņā, ir “vistukšākais”. Daļēji tas ir izskaidrojams, ar to, ka šajā mēnesī sākas ziemas brīvlaiks, kas mēnesi saīsina gandrīz uz pusi īsāku. Iespējams, ka dabas nodarbības tiek samazinātas vai pildītas atkārtotības režīmā, jo šajā mēnesī notiek liela

gatavošanās Ziemassvētkiem, ka pirmsskolā parasti izvēršas par galveno mēneša notikumu. Tomēr pastaigas brīžos varētu veikt eksperimentus, kas neprasa liekus līdzekļus, kā piemēram, sniega kausēšana ar atzīmēm uz trauka “pirms” un “pēc”. Protams, ka šāds eksperiments ir iespējams tikai atbilstošos laikapstākļos.

- Ja decembra mēnesis dabas nodarbību ziņā bija salīdzinoši kluss, tad aprīlis, balstoties uz programmas plānu, ir pārbagāts ar dabas nodarbību klāstu. Likumsakarīgi, ka tas ir tieši aprīļa mēnesis, jo laikapstākļu ļauj un pat stimulē darīt “pavasara darbus”. Iespējams, ka dažus no eksperimentiem var pārvietot, piemēram uz februāri vai martu, tādējādi pietuvinot pavasara un vasaras gaidīšanas prieku. Tas arī bērniem ļautu visu sniegto informāciju labāk absorbēt, jo tā būtu sistemātiski “iepludināta” pārējos mēnešos neradot bērnam informācijas pārpilnību un bagātību, kas pār viņu nāktu viena mēneša laikā.
- Lai veicinātu bērnos šo spēju atrasties dabā un ne tikai spēlēt, bet arī veikt konkrētu uzdevumu, dabas nodarbības būtu jāatvēr konkrēta nedēļas dienas, kas veicinātu bērnos regularitātes sajūtu un spēju aprast ar domu, ka dabā var arī saskatīt likumsakarības. Protams, ka šeit lielu lomu spēlē pedagoga spēja būt radošam un inovatīvam, nenobīties no idejām, kuras pirmā brīdī liekas neizdarāmas.

Pamatojoties uz iestādes metodisko plānu un tajā iekļautajām nedēļas tēmām, darba autore veica dažu dabas nodarbību aprakstu, lai sniegtu ieskatu to struktūrā un plānotajā izpildē. Kopā tika apskatītas trīs dabas nodarbības, no kurām divas tika plānotas rudenī, savukārt, viena pavasarī.

Kā pirmā nodarbība, kura tika pilnveidota bija dabas nodarbība ar nosaukumu “Priedes stāsts” (sk.2.pielikumu). Šīs nodarbības norise tika plānota un organizēta mācību gada sākumā, kad laikapstākļi ļāva atbilstoši plānam veikt visu iecerēto. Nodarbība, kuras laikā bērniem patstāvīgi bija jāveic vairāki uzdevumi sākās ar spēli “Noslēpumainais maisiņš”, kuras laikā katram bērnam patstāvīgi bija iespēja sataustīt priekšmetu maisiņā, nosaukt sataustīto priekšmetu, apskatīties un parādīt citiem izvēlēto priekšmetu. Pēc šīs spēles sekoja nodarbības pētnieciskā un praktiskā daļa, kuras laikā uzdodot jautājumus tēmas izzināšanai un ļaujot patstāvīgi bērniem darboties tika sasniegts nodarbības vēlamais rezultāts, t.i., katrs bērns iestādīja priedi, kura tiek ieziemota, lai pavasarī turpinātu izzināt priedes attīstības posmus.

Savukārt, otrā dabas nodarbība ir kā turpinājums jau iesāktajai tēmai par kokiem. Šīs nodarbības laikā, kuras nosaukums ir “Koki” (sk.3.pielikumu), bērniem bija iespēja jau pielietot iepriekšējā nedēļas nodarbībā iegūtās zināšanas, kā arī aktīvi piedaloties iegūt jaunas zināšanas par tēmu – koki. Nodarbības sākumā bērniem tika piedāvāta iespēja piedalīties kustību spēlē “Koki”, kuras laikā tika izpildītas improvizētas kustības skolotāja stāstījuma laikā. Šādas rotaļas ir nozīmīgas un nepieciešams, jo palīdz iejusties tiem bērniem, kuri vēl nejutās tik pārliecināti

par savām prasmēm. Tādējādi viņiem ir iespēja vērot un aprast ar situāciju, dabas nodarbību. Tas ir svarīgi, arī tā iemesla dēļ, jo bērnam tiek mainīta vide, kurā viņš atrodas ikdienā. Ierasts, ka nodarbības notiek iekštelpās, taču esot ārā ir jāspēj uztvert informācija vidē, kura ir ļoti mainīga. Šis arī kalpo par vienu no iemesliem kāpēc ir svarīgi dodies šādās dabas nodarbībās, jo tas bērnam ļauj izpaust savu patreizējo prasmju robežas un attīstot tās tiek pilnveidotas. Kad bērns ir iejuties, viņš ir gatavs uztvert daudz vairāk viņam sniegtās informācijas. Arī šajā nodarbībās turpinājums bērniem bija iespēja pielietot savs patstāvīgas prasmes, meklējot koku lapas, sēklas, augļus, kā arī izmantojot savas maņas, izziņāt koka mizas, zaru struktūru. Nodarbības noslēgumā bērni var patstāvīgi pārliecināties un demonstrēt savas iegūtās zināšanas zīmējot koka stumbru, saknes, zarus, lapas. Bērnu ieguvums šajās nodarbības ir, ka viss ir viņu acu priekšā, tikai vajag apgūt un atcerēties vietas un lietas, kur tās atrodas, piemēram, kā koki. Bērnam ir daudz vieglāk uzzīmēt koku esot tam līdzās, varot to sataustīt, iepazīt.

Trešā nodarbība, kura tiek aplūkota ir dabas nodarbība, kura norisinājās pavasarī. Šīs dabas nodarbības nosaukums ir “Akmeņi”(sk.4.pielikumu), tās mērķis ir bērnu izziņas darbības un interešu attīstības veicināšana, iepazīstinot ar dabas veltēm (akmeņiem). Arī šajā dabas nodarbībā bērniem ir iespēja darboties individuāli, lai varētu veiksmīgi piedalīties un veikt visus pedagoga ierosinājumus un uzdevumus. Šīs nodarbības pirmajā daļā tiek rosināta bērnu iztēle, kā arī sekmēta bērna prasmes diferencēt dabas materiālus – akmeņus, pēc to lieluma un faktūras. Nodarbības turpinājumā bērniem pašiem ir iespēja pirmsskolas teritorijā atrast savu akmeni, izvēlēties vienu no vairākiem. Šādi bērnam ir iespēja attīstīt savas prasmes darboties patstāvīgi, jo akmens ir jāatrod katram individuāli, kā arī atrodot akmeņus no tiem ir jāizvēlas tikai viens akmens, kas atkārtoti attīsta bērna prasmes pieņemt lēmumus, domāt, analizēt situāciju. Pēc šīs nodarbības daļas tiek pārbaudīta bērna uzmanība par iepriekš runāto, diskutēto. Bērniem ir jāsadalās divās grupās, balstoties uz to kādu akmeni katrs no bērniem ir izvēlēties un kad tas ir noticis, bērni patstāvīgi var izvēlēties, izdomāt, par ko pārvērtīsies viņa akmens. Šajās darbības ir jābūt pārdomātai pedagoga darbībai, kas nerada bērnam nedrošību vai apjukumu. Ja bērniem ir vienkāršs un skaidri formulēts uzdevums, viņiem ir daudz vieglāk realizēt sevi, savas ieceres, tādējādi tiek sekmēta bērnu prasme attīstīt savas patstāvīgās iemaņas, pilnveidot tās.

2. Dabas nodarbības pedagoģiskajā procesā

Pētāmās tēmas aspektā tika izvēlētas tieši dabas nodarbības, lai ar to palīdzību veiktu pētījumu, kura norises laikā bērni vecumā no 3-4 gadiem piedalījās pedagoga veidotajās dabas nodarbībās. Dabas nodarbības atšķiras no citām nodarbību formām ar to, ka ļauj bērnam justies daudz brīvāk, bērnam ir iespēja apgūt prasmes savādākā izpildījumā un vidē.

2.1. Pētījuma apraksts un metodes

Atsaucoties uz darba tēmu par bērna patstāvības darbības veicināšanu dabas nodarbībās, šajā pētījumā tika pētītas bērna patstāvības darbības attīstīšanas iespējas dabas nodarbībās. Dabas nodarbības tika organizētas vienu reizi nedēļā, trīs nedēļas. Šo nodarbību laikā tika ievērotas noteiktas tēmas, kurām ir kopēja dominance – dabaszinības. Savukārt, integrētie mācību priekšmeti tik pielāgoti attiecībā no nedēļas tēmas un citām nodarbībām, kuras tika organizētas un realizētas iekštelpās. Lai būtu iespējams maksimāli analizēt un precizēt nodarbībās novēroto, darba autore pirms dabas nodarbību realizēšanas analizēja pedagoģijas un psiholoģijas atziņas par patstāvības attīstīšanas iespējām dabas nodarbībās. Tādējādi tas sekmīgi ļāva raksturot bērna vecumposma attīstības īpatnības, katram bērna vecumposmam ir tam atbilstoši kritēriji, kuri palīdz noteikt to, kas bērniem šajā vecumā ir viegli paveicams un kas vēl sagādā grūtības. Taču, kā jau praksē ir novērtos, pat ja bērns ir sasniedzis noteiktu vecumposmu, tas vēl nenozīmē, ka viņš spēj veikt un izpildīt visu, kas šajā vecumposmā tam būtu jāmaks. Kā arī, ir iespējams, ka bērns sasniedzot noteiktu vecumposmu, jau spēj veikt un izpildīt daudz vairāk, nekā konkrētajā vecumposmā būtu nepieciešams. Tieši dabas nodarbības ir tās ar kuru palīdzību šajā pētījumā tika pētīti un analizēti patstāvīgās attīstības iespējas modeļi un situācijas, jo esot dabā bērns uztver informāciju savādāk, kā arī pedagogam ir svarīgi pielāgoties un būt gatavam, jo dabas nodarbību prognozējamību tiešā veidā ietekmē daba un tajā notiekošie procesi (laikapstākļi, dzīvā radība).

Pētījums tika veikts laika posmā no 30.oktobra līdz 17. novembrim. Tā laikā tik realizētas trīs dabas nodarbības, no kurām divas dabas nodarbības tika organizētas pirmsskolas izglītības iestādes pagalmā, savukārt viena dabas nodarbībā tik organizēta gan pirmsskolas izglītības pagalma, gan teritorijā, kas atrodas pie tās. Tā kā dabas nodarbības notika norādītajā laika posmā, bērnu skaits grupā nebija precīzi vienāds konstants, jo daži no bērniem vēl tika adaptējās, kā rezultātā pirmsskolas izglītības iestādes apmeklējums bija neregulārs. Tomēr kopējais bērnu skaits grupā ir 14 bērni – piecas meitenes un deviņi zēni.

Veicot pētījumu tika izmantotas teorētiskās un empīriskās metodes. Pedagoģijas un psiholoģijas literatūras analīze tika izmantota kā teorētiskā metode, kuras laikā darba autore

apkopoja un konspektēja vairākus praktiķu, kā arī teorētiķu viedokļus un pieredzes stāstus par to, kāda nozīme ir bērna patstāvīgas darbības attīstībai kā tādai, un kā to palīdzēt kultivēt un pilnveidot, bērnam esot saskarsmē ar dabu. Literatūras analīzē darba autore arī aplūkoja, kāda ir tieši dabas nozīme bērna attīstībā, apgūstot saskarsmes prasmes, kā arī mācoties jaunas zināšanas un prasmes, kas ir saistītas ar mācību procesu. Taču, lai jēgpilni tiktu veidotas dabas nodarbības, lai tās būtu plānotas atbilstoši bērnu vecumposma īpatnībām, darba autore arī apkopoja vispārējo bērna raksturojumu vecumā no 3-4 gadiem.

Savukārt, no empīriskajām metodēm darba autore izmantoja novērojuma metodi, kuras laikā veica bērnu grupas, vecumā no 3-4 gadiem, vērojumu. Nākas secināt, ka novērojumi, kuri tiek veikti un piefiksēti esot dabas nodarbībās, ir cieši saistīti ar ikdienas dzīvi, ko bērni piedzīvo esot bērnudārzā, kā arī mājas vidē, kopā ar ģimeni. Jo bieži viss ir savstarpēji saistīts un nenodalāms, kā rezultātā bērna aktivitāte vai pasivitāte var būt ietekmēta no vairākiem un dažādiem faktoriem. Kā empīrisko metodi, darba autore pielietoja arī pedagoģisko eksperimentu, kura laikā tik organizētas trīs dabas nodarbības un atbilstoši izvirzītajiem kritērijiem, tika iegūti rādītāji. Pēc visu trīs nodarbību veiksmīgas realizācijas, tika iegūti dati, kas parāda katra bērna progresu spējā attīstīt patstāvīgās darbības esot dabas nodarbībās, kā arī analizēt bērnu grupas kopējo tendenci patstāvīgas darbības attīstībā.

2.2. Bērnu grupas, bērnu raksturojums pētāmā temata aspektā

Katra mācību gada sākumā veidojas jauna bērnu grupa vecumā no 3-4 gadiem, līdz ar to katru gadu veidojas grupa ar atšķirīgām interesēm un prasmēm, kuras jau ir attīstītas vai arī vēl tikai ir jāpilnveido. Pētījumā aplūkotajā grupā ir četrpadsmit bērni, no kuriem seši bērni pirmsskolas izglītības iestādē (turpmāk tekstā - pii) apmeklē pirmo gadu, savukārt pārējiem astoņiem bērniem šis būs jau otrais gads pii. Grupa katru dienu dodas ārā pastaigās, savukārt reizi nedēļā visi kopā apmeklē dabas nodarbību, kura tiek organizēta pii pagalmā vai tuvākajā tās teritorijā.

Kopumā grupas bērni ir savam vecumposmam gana patstāvīgi, lielākoties to var attiecināt uz otrā gada bērniem, kuri jau pii apmeklē otro gadu. Daži pirmā gada bērni, kuri pii apmeklē pirmo gadu, izejot pastaigā vai dabas nodarbības laikā, izvēlas palikt pedagoga tuvumā, gaidot, kad tas viņus "izklaidēs". Šiem bērniem vēl nav radies priekšstats par patstāvīgajām darbībām ko tie var veikt esot pie dabas. Visbiežāk viņi paliek vērotāju lomā, sekojot un iepazīstot ko dara pārējie grupas bērni. Savukārt, otrā gada bērni nonākot ārā ļoti ātri paši atrod sev nodarbošanos, sadalās komandās, grupās. Realizē un patstāvīgi risina savu iedomāto rotaļu vai spēli.

Pamatojoties uz darba tēmu par patstāvības darbības veicināšanu dabas nodarbībās 3-4 gadu veciem bērniem, darba autore veica grupas bērnu raksturojumu, kas vispārīgi atklās katra bērna iemaņas un prasmes attiecībā uz patstāvības darbībām esot dabas nodarbībās (sk.2.tabulu).

2.tabula. Grupas bērnu raksturojums

Bērna vārds/vecums	Bērna vispārējs raksturojums
1. Mare 4g5m	Pacietīga, ar noturīgu uzmanību. Spēj patstāvīgi risināt un izpildīt sniegots uzdevumus. Ja radīsies neskaidrības vai arī pati nevarēs veikt uzdevumu, jautās pēc palīdzības.
2. Marta 4g7m	Uzmanīgi klausās un var atbildēt uz uzdotajiem jautājumiem. Darbojas patstāvīgi, taču pie pirmās neveiksmes vai neizdošanās kļūst emocionāla un nespēj loģiski izpildīt atlikušo uzdevumu. Pārliki "iekrīt" emocijās un sajūtā, ka nekas nesanāk.
3. Kārlis 4g7m	Apveltīts ar loģisko domāšanu, spēj pamatot savu izvēli. Nenoturīga uzmanība darbojoties patstāvīgi, to var novērst notikumi, kas notiek apkārt. Īpaši izteikti esot dabas nodarbībās, kur vide strauji mainās. Kopumā ir gribasspēks pašam izdarīt iesākto.
4. Dārts 4g7m	Rosina domāt līdzī, pievērš uzmanību detaļām. Izteikta griba visu veikt pašam, darboties patstāvīgi. Nepadodas, ja nesanāk ar pirmo reizi.
5. Pauls 4g8m	Seko līdzī tam, kas notiek, papildina ar saviem piemēriem, zināšanām. Mēģina darboties patstāvīgi, jo redz ka to dara arī citi, pie atkārtotas neizdošanās var kļūt emocionāls, tomēr pēc parauga spēj darboties tālāk patstāvīgi.
6. Hermanis 4g4m	Nenoturīga uzmanība, var strauji tik novērst ar blakusdarbībām. Patīk darboties un darīt lietas pašam, taču dažreiz darot lietas ātri pazūd izpildījuma kvalitāte.
7. Adrians 4g6m	Nenoturīga uzmanība, kas traucē uztvert pedagoga stāstījumu, demonstrējumus. Darbojoties patstāvīgi izrāda iniciatīvu, taču pie neveiksmēm var kļūt aizkaitināts un pamest visus iesāktos darbus.
8. Amēlija 4g7m	Reti pievēršas pedagoga stāstījumam, demonstrējumam. Aktīvi domā un risina iedomu pasaules notikumus. Darbojoties patstāvīgi ir pacietīga, prot precīzi veikt pedagoga sniegtos uzdevumus. Patīk un ir priecīga, ja pati visu izdara no sākuma līdz galam.
9. Deivids 3g5m	Nenoturīga uzmanība, meklē papildus nodarbes, kas šķiet visaizraujošāk. Nav radies priekšstats par patstāvīgu darbošanos, jo gaida, ka viņa vietā darbus izdarīs kāds cits.
10. Elizabete 3g2m	Redz, kas notiek apkārt taču vēl nespēj iesaistīties sarunā par konkrētu tēmu vai jautājumu. Nav priekšstata par patstāvīgām darbībām, kā rezultātā izjūt lielu diskomfortu un kļūst ļoti emocionāla, ja kaut vai mazākā nianse ir jāveic patstāvīgi. Atrodies āra, nelabprāt iesaistās bērnu ierosinātajās nodarbēs. Labāk izvēlas atrasties pedagoga tuvumā un vērot visu no droša attāluma.
11. Aleksandrs 3g2m	Seko līdzī notiekošajam, izjūt trauksmi no visa jaunā, nezināmā. Kā viena no tām ir arī patstāvīgā darbošanās, jo izjūt stresu, ja kaut kas ir jādara pašam. Atrodies āra, nelabprāt iesaistās bērnu ierosinātajās nodarbēs. Labāk izvēlas atrasties pedagoga tuvumā un vērot visu no

	droša attāluma.
12. Jonass 3g2m	Jūtas brīvi un nepiespiesti, atklāti pauž savas sajūtas un emocijas. Ir priekšstats par patstāvības darbībām. Patīk, ja pats var izdarīt noteiktas lietas un darbības.
13. Reina 3g5m	Dzird un redz, kas notiek apkārt, taču visus iesāktos darbus izpilda savā noteiktā ritmā. Ir priekšstats par patstāvīgam darbībām, taču no tām uzmanību var novērst blakus lietas.
14. Matīss 3g7m	Uzmanīgi un precīzi seko līdzī visam kas notiek ap viņu. Ir priekšstats par patstāvīgām darbībām, taču izmantot gadījumus, lai visu nedarītu pats.

Nākas secināt, ka katram no bērniem, viņa sasniegtajam vecumam, ir izveidojies noteikta nostāja attiecībā uz patstāvīgām darbībām kopumā. Tikai daži no bērniem demonstrē pilnīgi drošu un par sevi pārliecinātu rīcību, ja uzdevums paredz, ka tas būs jāveic individuāli. Var novērot, ka bērniem, kuri pui apmeklē pirmo gadu, daudzas patstāvīgās darbības ir jāveic pirmo reizi. Tas nereti bērnam var radīt stresu un neizpratni, jo paralēli jaunajai situācijai klāt vēl nāk arī patstāvīgo darbību attīstība un trenēšana. Šajās situācijās palīdz dabas nodarbības, jo ir novērots, ka esot ārā bērni, kuri iekštelpās ir nemierīgi un emocionāli, izejot ārā it kā normalizējas un spēj daudz adekvātāk reaģēt, pārredzēt telpu ap sevi. Tādējādi nākas secināt, ka esot dabas nodarbībās bērns apgūst vairākas lietas vienlaicīgi. Viņi attīsta prasmi uztvert informāciju vidē, kura nav statiska, kā arī viņu patstāvīgajām darbībām ir atvēlēta daudz lielāka telpa. Protams, ka nozīme ir arī svaigajam gaisam un tam, kā tas iedarbojas uz cilvēka smadzeņu darbību kopumā. Turklāt, ja dabas nodarbības notiek regulāri, tiek sistemātiski plānotas un tām ir pēctecība ar nākošajām dabas nodarbībām, tad vairākas nodarbības detaļas bērniem sāk kļūt saprotamas un jēgpilnas.

2.3. Dabas nodarbību rādītāji

Veicot katras dabas nodarbības izstrādi, darba autorei bija svarīgi ievērot nevien nozīmīgus mācību procesa kritērijus, bet arī pievērst uzmanību dažādiem aspektiem, kas ietekmē tieši pedagoga darba kvalitāti, vadot dabas nodarbību. Pirms tiek uzskaitīti, raksturoti un pamatoti kritēriji pēc kuriem tika analizēta bērnu patstāvības attīstības iespējamība dabas nodarbībās, darba autore secināja, ka sekmīgai pedagoga darbībai ir jābūt kritērijiem, kurus ir svarīgi sasniegt savā profesionālajā darbībā. Tādēļ, pamatojoties uz literatūras analīzē iegūto informāciju, darba autore izceļ trīs Dž. Kornela plūstošās mācīšanās raksturīgās pazīmes, kuras savā pedagoģiskajā darbībā izmanto pedagogs. Kā pirmā no tam ir pedagoga prasme radīt aizrautības atmosfēru. Kā jau iepriekš tika minēts, tad esot dabā, vide apkārt ir mainīga, tā strauji var novērst bērna

uzmanību, tādēļ pedagogam ir svarīgi ievērot šo nosacījumu, radot aizrautības atmosfēru, kas paralēli arī ļauj bērnam domāt līdzi, tam kas notiek, un kas no bērna konkrētajā uzdevumā tiek prasīts. Kā nākošais punkts, kuru ievēro pedagogs, ir veicināt bērnu iesaistīšanos dabas nodarbībā. Jāsecina, ka iepriekšminētais rādītājs par aizraujošas atmosfēras radīšanu un rādītājs, kas palīdz bērniem organiski iesaistīties dabas nodarbībās, ir savstarpēji saistīti, jo tiklīdz pedagogs nodrošina nedalītu bērna uzmanību uz nodarbības aktivitāti, bērns jau iesaistās dabas nodarbībā, pat neko nedarot. Viņam ir interesanti un viņš labprāt ar savu līdzdalību, patstāvīgu darbību iesaistās un risina problēmu vai jautājumu uz kuru tiek meklēta atbilde. Savukārt, ja abi šie kritēriji ir praksē veiksmīgi realizēti, tad tikai likumsakarīgi, ka grupā veidojas pozitīva saskarsme, kas ir kā stabils un drošs pamats turpmākai dabas nodarbības gaitas izstrādei.

2.3.1. Pirmās dabas nodarbības analīze

Lai veidotu kopēju priekšstatu par grupas bērnu prasmēm, zināšanām un pašnovērtējumu, tika izstrādāti rādītāji ar kuru palīdzību pēc katras nodarbības tika novērtēts bērna patstāvīgo darbību sekmējošās prasmes un iemaņas. Par analīzes kritērijiem tika izvēlēti trīs rādītāji, tie ir:

- sekmē iekļaušanos nodarbībā;
- veicina pašpiederības attīstību un pielietojumu;
- sekmē atgriezenisko saiti pedagogam.

Šo rādītāju galvenais mērķis ir parādīt kā attīstās katra bērna individuālās prasmes pētāmā objekta aspektā, turklāt trīs dažādās dabas nodarbībās, kuru laikā bērniem ir iespēja sekmēt ikvienu no rādītāju izvirzītajiem kritērijiem. Savukārt, balstoties uz iegūtajiem rādītājiem darba autore katru nākošo dabas nodarbību izvērtēja un izskatīja, lai tā veidotos kā iespēja bērnam pilnveidot savas patstāvīgās prasmes un pašnovērtējuma paaugstināšanos. Pirmā dabas nodarbība tika plānota, lai novērtētu bērnu vispārējo patstāvīgo darbību līmeni esot dabas nodarbībā un aktīvi tajā piedaloties.

Pirmā pētījuma dabas nodarbība “Dabas dārgumi” (sk.5.pielikumu) tika veidota ar mērķi sekmēt bērnu izpratnes veidošanos par dažādiem materiālu veidiem, kuri sīkāk tika iedalīti dabai piederošajos materiālos un materiālos kuri nav no dabas. Nodarbības sākumā tika izspēlēta spēle, lai bērniem rastos priekšstats par šīm divām grupām, savukārt nodarbības vidusdaļā katrs bērns patstāvīgi devās meklēt savus dabas dārgumus. Tie vēlāk tika demonstrēti pārējiem grupas bērniem, kā arī kopīgi pielīmēti dabas materiālu kolāžā. 3.tabulā ir apkopoti darba autores iegūtie rezultāti, kas tika apkopoti pēc rādītāja, kurš noteica katra bērna sekmes iekļauties nodarbībā.

3.tabula. Rādītājs – sekmē iekļaušanos nodarbībā

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	neapmeklēja pui		
2. Marta 4g7m		x	
3. Kārlis 4g7m		x	
4. Dārts 4g7m		x	
5. Pauls 4g8m	x		
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m		x	
8. Amēlija 4g7m		x	
9. Deivids 3g5m		x	
10. Elizabete 3g2m			x
11. Aleksandrs 3g2m			x
12. Jonass 3g2m		x	
13. Reina 3g5m	x		
14. Matīss 3g7m		x	

Analizējot rādītājus, kuri parāda kādas ir bērnu prasmes iekļauties pirmajā dabas nodarbībā, nākas secināt, ka šajā pirmajā dabas nodarbībā “Dabas dārgumi”, bērni vēroja, kas notiek apkārt, centās aprast ar jauno situāciju, kad nodarbība var notikt arī ārā, brīvā dabā, nevis iekštelpās. Kā dati rāda, tad iekļauties nodarbībā organiskāk bija bērniem, kuri pirmsskolas izglītības iestādī apmeklēja jau otro gadu. Tas viņiem, sniedz papildus drošības sajūtu un pārliecību, ka viņi zina kas notiek, un var aptuveni prognozēt, kas notiks turpmāk. Savukārt, bērni, kuri pirmsskolu apmeklēja pirmo gadu, visu redz pilnīgi savādāk, jo daudzi notikumi tiek piedzīvoti pirmo reizi, tādējādi arī nespēj vēl tik dinamiski pievienoties nodarbības gaitai, jo vēl ir brīži, kad nav pārliecības par savam prasmēm, kā arī uzmanības noturība vēl nav tik stabila.

Pēc darba autores domām, bērniem dabas nodarbībā palīdzēja iejusties fakts, ka kopīgi tiek meklēta atbilde, problēmas risinājums tam, kā sašķirot lietas, ka atrodas maisiņā. Tas atbrīvoja vairākus bērnu un ļāva ar interesi sekot līdzī notiekošajam. Dabas nodarbības turpinājumā, kad katram bērnam bija iespēja doties meklēt savus dabas dārgumus, izraisīja īpašu grupas bērnu aizrautību un vēlmi iesaistīties, jo arī ikdienā bērni labprāt nodarbojas ar līdzīgām aktivitātēm, kuru laikā meklēja koku zarus, čiekurus, kastaņus utt. Bērni šajā uzdevumā saskatīja sev ko tuvu un jau zināmu, līdz ar to varēja darboties patstāvīgi un gana pārliecināti. Nākas secināt, ka dabas nodarbības izskaņā aptuveni puse no bērniem likās piekususi un nespēja pilnvērtīgi iekļauties nodarbības noslēgumā, kuras laikā tika veidota dabas materiālu kolāža.

Nākošajā, 4.tabulā ir apkopoti dabas nodarbības “Dabas dārgumi” rādītāji, ar kuru palīdzību tika novērtēta bērna prasme veicināt un nostiprināt personisko pieredzi.

4.tabula. Rādītājs – veicina pašpieredzes attīstību un pielietošanu

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	neapmeklēja pui		
2. Marta 4g7m		x	
3. Kārlis 4g7m	x		
4. Dārts 4g7m	x		
5. Pauls 4g8m	x		
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m	x		
8. Amēlija 4g7m		x	
9. Deivids 3g5m		x	
10. Elizabete 3g2m			x
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m	x		
14. Matīss 3g7m		x	

Analizējot rādītājus, kuri parāda kādas ir bērnu prasmes izmantot savu pašpieredzi pirmajā dabas nodarbībā, nākas secināt, ka dabas nodarbībā “Dabas dārgumi” bērni diez gan produktīvi un jēgpilni ir izmantojuši savu līdz šim iegūto pieredzi, lai veiktu konkrētus uzdevumus. Vislabāk šīs iemaņas atklājās nodarbības daļā, kur katram bērnam savā spainītī bija nepieciešams salasīt dabas materiālus. Kā jau minēts, bērni šādas darbības regulāri veic ikdienā, esot pastaigā, līdz ar to, šajā uzdevumā bērniem bija skaidri uzdevuma nosacījumi. Jāsecina, ka pašpieredzi vismazāk pielietoja pirmā gada bērni un tas ir likumsakarīgi, jo viņi vēl apgūst šādas prasmes. Tomēr neskatoties uz to, aktīvākie un enerģiskākie pirmā gada bērni labprāt sekoja tam ko dara lielākie bērni un labi tika galā ar veicamo uzdevumu. Tiem bērniem, kuri šajā rādījumā ir saņēmuši B līmeni (vidēji), jau nodarbības sākumā bija grūtāk noturēt uzmanību, līdz ar to arī nodarbības turpinājumā bija grūtāk izsekot līdz tam, kas sekos, kur būs jādodas, kas būs jāmeklē. Tomēr, nodarbības izskaņā lielākā daļa no šiem bērniem spēja veiksmīgi uztvert dabas nodarbības gaitu, kas liecina, ka pašpieredzes izmantošanas gadījumā var veiksmīgi realizēt sevi uzdevuma ietvaros.

Kā noslēdzošais kritērijs, kurš tika vērtēts un analizēts ir bērna spēja sekmēt atgriezenisko saiti pedagogam, kas parasti notiek nodarbības izskaņā, kad pedagogs ar izziņu veicinošiem jautājumiem noslēdz nodarbību, tādējādi pārliecinās, kāda ir bijusi bērnu uzmanības noturība vai ir sasniegt vēlamais dabas nodarbības rezultāts. 5.tabulā ir apkopoti dati par iepriekšminēto rādītāju, kas tika analizēts.

5.tabula. Rādītājs – sekmē atgriezenisko saiti pedagogam

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	neapmeklēja pii		
2. Marta 4g7m		x	
3. Kārlis 4g7m		x	
4. Dārts 4g7m			x
5. Pauls 4g8m		x	
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m	x		
8. Amēlija 4g7m		x	
9. Deivids 3g5m	x		
10. Elizabete 3g2m			x
11. Aleksandrs 3g2m			x
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m		x	
14. Matīss 3g7m		x	

Aplūkojot rādītājus, kas atspoguļo bērnu spēju veidot atgriezenisko saiti pedagogam, nākas secināt, ka šajā rādītājā grupas bērni vēl tikai veido šādas prasmes. Iespējams, ka tas ir saistīts ar vidi, kurā notiek nodarbība, jo grupas bērniem pirmsskolas pagalmā saistās ar brīvo laiku, kura laikā bērni realizē paši savas ieceres, pedagogs ir tikai kā novērotājs. Atrodoties šajā vidē un aktīvi darbojoties bērniem ir jāaprod ar domu, ka šajā pagalmā var notikt arī kaut kas cits, piemēram dabas nodarbība. Iespējam, ka tas izskaidro to, kādēļ bērni nodarbības izskaņā bija mazāk aktīvi. Protams, savu ietekmi atstāj arī nogurums un vēlme ātrāk paspēlēties!

Pirmās dabas nodarbības analīzē var saskatīt tendenci, ka grupā nav daudz tādu bērnu, kas nemainīgi spēj noturēt vienlīdzīgu uzmanību visās nodarbības daļās. Bērni grupā, katrs “pieslēdzas” tai nodarbības daļai, tiem notikumiem, kuri viņiem pašiem ir saistoši un raisa interesi iesaistīties, kā arī dalīties savā pašpieredzē. Pēc darba autores domām, pamattendence pēc pirmās dabas nodarbības ir tā, ka bērni ir mainīgi, t.i., reti kurš bērns visu nodarbības laiku nerealizēja nevienu no uzdotajiem uzdevumiem. Katrs to darīja savās iespēju robežās, bet kāds

no bērniem vēl tikai aprod ar jauno situāciju, tādēļ vēl pilnībā nespēj atklāt visas savas iemaņas. Tas nozīmē, ka turpmākajās nodarbībās, kad bērni jau būs pazīstami ar jauno nodarbības modeli, viņi spēs daudz ātrāk pievienoties un dalīties ar savām patstāvīgajām darbībām. Tā var būt atbildēšana uz jautājumiem, aktīva iesaistīšanās individuālajās aktivitātēs vai grupu darbos. Pozitīvi, ka šīs dabas nodarbības laikā vairāki bērni staigājot, daži skrienot un meklējot dabas dārgumus sajūtās daudz drošāk un pārliecinātāki par sevi. Varēja novērot, ka bērnu pašnovērtējums paaugstinās, jo sejā parādās prieks un smaids par patstāvīgo veikto uzdevumu.

2.3.2. Otrās dabas nodarbības analīzes

Turpinot analizēt dabas nodarbības, pētījuma turpinājumā tika veidota otrā dabas nodarbība, kuras mērķis bija sekmēt bērnu izpratnes veidošanos par dabas parādību – vēju (sk.6.pielikumu). Nodarbības gaitā, kopā ar bērniem, tika meklētas atbildes uz jautājumiem par to kā var ieraudzīt vēju, kā arī aplūkojot iepriekš sagatavotu filmiņu, vērot kā var pielietot vēju, kāds no tā ir ieguvums. Darba autore šo nodarbību vadīja pirmsskolas pagalmā, lai sekmētu, nostabilizētu bērnu iemaņas darboties noteiktā teritorijā ar konkrētu uzdevumu, kā arī analizēt un novērot izmaiņas bērnu prasmēs darboties patstāvīgi. 6.tabulā ir apkopoti dabas nodarbībā iegūtie dati par bērnu prasmēm patstāvīgi iekļauties nodarbībā.

6.tabula. Rādītājs – sekmē iekļaušanos nodarbībā

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	x		
2. Marta 4g7m	x		
3. Kārlis 4g7m		x	
4. Dārts 4g7m	x		
5. Pauls 4g8m	x		
6. Hermanis 4g4m		x	
7. Adrians 4g6m		x	
8. Amēlija 4g7m		x	
9. Deivids 3g5m	x		
10. Elizabete 3g2m	neapmeklēja pii		
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m	x		
14. Matīss 3g7m	neapmeklēja pii		

Tā kā pirmsskolas ģeogrāfiskā atrašanās vieta ir tieši pie jūras, šīs dabas nodarbības pētāmā dabas parādība – vējš, bija lieliska iespēja kopā ar bērniem veikt radošas darbības, noķert vēju. Kas attiecas uz rādītāja analīzi par to, kā bērniem otrajā dabas nodarbībā izdevās iekļauties nodarbībā, nākas secināt, ka otrās nodarbības rezultāti ir progresējoši, jo teju neviens bērns nav saņēmi C līmeņa (slikti) atzīmi. Tam var būt vairāki iemesli. Bērni ir vairāk iejutušies noteiktajā vidē, ierodoties uz otro dabas nodarbību bērni jau ir pieredzējuši ko līdzīgu, līdz ar to viņu pašpiederze ir papildināta ar jaunu pieredzi, ko bērns ir guvis esot iepriekšējā dabas nodarbībā. Kā ir attēlots 6.tabulā, tad var novērot, ka divi bērni no grupas šajā nodarbībā nepiedalījās, jo neapmeklēja pirmsskolu. Nākas secināt, ka tie ir bērni, kuri pirmsskolu apmeklēja pirmo gadu, tādēļ neapmeklējuma iemesls var būt bērna adaptācijas temps, kas ir mazliet lēnāks kā pārējiem grupas bērniem, kuri šogad pirmo gadu apmeklēja pirmsskolu. Tomēr, kopumā bērnu iekļaušanās nodarbībā bija daudz ātrāka, lielākā daļa bērnu spēja pilnvērtīgi iesaistīties jau nodarbības sākumā, nevis nodarbības vidus daļā vai noslēgumā. Iespējams, ka to veicināja pedagoga demonstrētā īsfilma par vēja pielietošanas iespējām mūsdienās. Tā kā mūsdienās bērni ir cieši saistīti ar tehnoloģijām un to izmantošanu savā ikdienā, šī īsfilmas demonstrācija bērniem likās kaut kas tuvs un saprotams. Jāatzīst, ka iespējams tas vienkārši ir vides maiņas dēļ, kur bērni ir pieraduši vērot animācijas, jo ikdienā tas lielākoties notiek iekštelpās. Plānojot dabas nodarbību darba autore iesākumā bija plānojusi visu nodarbību aizvadīt pirmsskolas pagalmā, kas ir gana plašs, lai ķeru vēju, taču balstoties uz to kā bērni iesaistījās dabas nodarbībā, tika pieņemts lēmums, ka nodarbības izskaņa ar vēja ķeršanu tiks aizvadīta pie jūras. Darba autore savā praksē bieži ir novērojusi, ka bērniem ļoti patīk, ja pedagogs kļūst spontāns un rotaļīgs kopā ar viņiem.

Turpinot analizēt rādītāja datus pēc otrās dabas nodarbības, darba autore secina, ka salīdzinot ar pirmās nodarbības rādītājiem šajā kategorijā par iekļaušanos nodarbībā ir vairāki bērni, kuri nemainīgi saglabā vidēju līmeni savā aktivitātē, esot nodarbībā. Tie ir ne tikai pirmā gada bērni, kuriem pirmajos pirmsskolas mēnešos daudz lietas un notikumi liekas jauni, bet arī otra gada bērni, kuriem jau vajadzētu būt pieradušiem pie vispārējās pirmsskolas ikdienas. Nodarbības daļā, kad patstāvīgi tika darināti vēja ķērāji, lielākā daļa bērnu sparīgi un pilna entuziasma seko norādēm, lai veidotu vēja ķērāju. Aizrautīgi vēlējās to pārbaudīt vai izdodas noķert vēju! 7.tabulā ir apkopoti rezultāti par dabas nodarbībā iegūtajiem rādītājiem, kas nosaka cik aktīvi bērni attīsta un veicina pašpiederzes pielietojumu.

7.tabula. Rādītājs – veicina pašpiederzes attīstību un pielietošanu

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	x		
2. Marta 4g7m		x	

3. Kārlis 4g7m	x		
4. Dārts 4g7m	x		
5. Pauls 4g8m	x		
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m		x	
8. Amēlija 4g7m		x	
9. Deivids 3g5m		x	
10. Elizabete 3g2m	neapmeklēja pii		
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m		x	
14. Matīss 3g7m	neapmeklēja pii		

Šajā rādījuma var novērot interesantu niānsi. Tie bērni, kuri nodarbības gaita iesaistās ar vidēju aktivitātes līmeni, šajā rādījumā sevi pierāda pilnīgi savādāk. Liekas, ka nodarbības sākumā viņiem bija nepieciešamas ilgāks laiks, lai saprastu par ko ir nodarbība. Savukārt, brīdī, kad pedagogs aicina uz atklātu diskusiju par to, kas tika redzēts īsfilmā, šie bērni aktīvi dalās pieredzē, ka ir redzējuši vēja ģeneratorus. Protams, ka šajā tēmā aktīvi iesaistās zēni, jo viss kas ir saistīts ar tehniku un mehānismiem, viņos izraisa patiesu interesi. Kāds no bērniem dalās ar stāstiem, ka tētis pateicoties vējam brauc ar veikbordū un ir interesanti vērot, kā pārējie bērni reaģē uz šādiem stāstiem. Būs bērni, kas sajūtīs nepieciešamību arī pateikt kaut ko līdzīgu, citi vienkārši klusēs un sekos kas notiks tālāk.

Nodarbības pētnieciskajā daļā, kur katrs bērns patstāvīgi darināja vēja ķērāju un vēlāk to pārbaudīja ņerot vēju pludmalē, otra gada bērni dalījās atmiņās par paštaisītajiem vēja ķērājiem, kuri tika darināti pirms gada, tikai esot iekštelpās. Tas viņiem deva papildus pārlicību par to, ka viņi zina ko dara, jo reiz jau bija darījuši ko līdzīgu. Otrā gada bērni, esot līdzās pirmā gada bērniem deva norādījumus un ieteikums par to, kā veiksmīgāk veikt uzdevumu, daži no tiem pat brīvprātīgi palīdzēja kreppapīra plēšanā un līmēšanā. Nākas secināt, ka bērns var izmantot savu iepriekš gūto pašpieredzi, lai palīdzētu, tādējādi, apliecinot sev, ka ir to izdarījis patstāvīgi. Taču, liekas, ka bērns par to nedomā, viņš vienkārši palīdz, ja zina kā. Protams, ka daudzas no šīm situācijām nāk no ģimenes, to ietekmē arī tas, kurš bērns ģimenē viņš ir, kādus situāciju modeļus viņš ir piedzīvojis. Analizējot to grupas bērnu aktivitāti, kuri otrajā dabas nodarbībā ir saņēmuši B līmeni (vidēji), nākas secināt, ka tie, lielākoties, ir pirmā gada bērni, kas arī otrajā nodarbībā vēl vēro un ar pašpieredzi iesaistās daļēji.

Turpinot pētījuma analīzi, 8.tabulā ir apkopotī rādītāji par bērnu sekmēm veidot atgriezenisko saiti pedagogam.

8.tabula. Rādītājs – sekmē atgriezenisko saiti pedagogam

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	x		
2. Marta 4g7m	x		
3. Kārlis 4g7m	x		
4. Dārts 4g7m		x	
5. Pauls 4g8m	x		
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m	x		
8. Amēlija 4g7m	x		
9. Deivids 3g5m	x		
10. Elizabete 3g2m	neapmeklēja pīi		
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m	x		
14. Matīss 3g7m	neapmeklēja pīi		

Otrās dabas nodarbības “Dabas parādības – vējš” iegūtie dati rādītājā par bērnu prasmēm sekmēt atgriezenisko saiti pedagogam, nākas secināt, ka lielākā daļa no grupas bērniem nodarbības izskaņā bija aktīvi un labprāt meklēja atbildes uz uzdotajiem jautājumiem. Pēc darba autores domām šāda aktivitāte tika novērota, jo bērni izjuta patiesu prieku par iespēju patstāvīgi pagatavot vēja ķērājus, kā arī pedagoga ierosinātais priekšlikums par iespēju doties pie jūras, un pārbaudīt kāds vējš pūš tur. Pēc nodarbības daļas, kura prasīja zināmu koncentrāciju no bērniem, nodarbības izskaņā, ar iespēju izskraidīties, ļāva pilnībā izjust vēja spēku. Nodarbības beigu daļā, kad tika uzdoti izziņu veicinoši jautājumi par konkrēto dabas nodarbības tēmu, kāds no bērniem, vēl joprojām, bija ļoti aizrāvis ar vēja ķeršanu un nepamanīja citu bērnu. Situācija noslēdzās ar to, ka viens no bērniem otram, netīšām saplēsa vēja ķērāju, kā rezultātā abi šie bērni nebija lielākie un aktīvākie diskusijas dalībnieki.

2.3.3. Trešās dabas nodarbības analīzes

Šajā pētījuma daļā tiks analizētā trešā, noslēdzošā, dabas nodarbība, kuras norise tiek plānota balstoties uz pirmajās divās dabas nodarbībās gūtajiem rezultātiem par to, kā bērni reaģē, kā iesaistās nodarbības gaitā, cik aktīvi ir gatavi darboties patstāvīgi, pedagoga veidotajos uzdevumos.

Trešā dabas nodarbība tika veidota par putniem – nometniekiem (sk.7.pielikumu). Tā kā pirmsskolas ģeogrāfiskā atrašanās vieta ir gana tuva dabai, šajā apvidū bieži var vērot salīdzinoši lielu putnu daudzveidību, salīdzinot ar urbāno pilsētvidi. Nodarbības norise tiek organizēta gan pirmsskolas pagalmā, gan jūras pludmalē, jo tādējādi būs iespējams novērot pēc iespējas vairāk putnu veidu. Nodarbības ievaddaļā tiek noskaidrots bērnu patreizējais priekšstats un zināšanas par putniem, kad tas ir veikts, pedagogs vērš bērnu uzmanību uz to kādi putni ir redzami šobrīd, kad iestājas vēsāks laiks. Pēc diskusijām seko radošā spēle, kuras laikā katram bērnam patstāvīgi ir jāvēro sevis izvēlēta vieta pirmsskolas pagalmā, šajā vietā jāmēģina ieraudzīt putnu. Kad katrs bērns ir ieraudzījis putnu, seko nodarbības pamatdaļa, kuras laikā bērni sadalās pāros, kur viens ir pirmā gada un otrs otrā gada bērns. Šādam sadalījumam ir nozīme, jo bērni ar savām zināšanām papildina viens otru un gadījumā, ja pirmā gada bērns ir apjucis vai vēl nespēj tik precīzi izpildīt uzdevumu, otrā gada bērns ir kā palīgs un atbalsts šim bērnam. Tādējādi arī bērnos tiek veicināta prasme strādāt pāri un sekot līdzi, lai pāris vai dažreiz arī grupa veic pedagoga izvirzītā uzdevuma nosacījumus. Nodarbības pētnieciskā daļa tiek aizvadīta pie jūras, jo šīs vides plašums palīdz vieglāk pamanīt putnus. Nodarbības izskaņā tiek apkopoti bērnu vērojumu rezultāti par to, kuri putni ir visbiežākie viesi jūras krastā un kuri pagalmā.

Arī šajā nodarbības analīzē darba autore veiks novērojumu pēc jau iepriekš aprakstītajiem rādītājiem. Kā pirmais 9.tabulā tiks apskatīts rādītājs par bērnu sekmēm iekļauties nodarbībā.

9.tabula. Rādītājs – sekmē iesaistīšanos nodarbībā

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	x		
2. Marta 4g7m	x		
3. Kārlis 4g7m		x	
4. Dārts 4g7m	x		
5. Pauls 4g8m	neapmeklēja pii		
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m	x		
8. Amēlija 4g7m	neapmeklēja pii		
9. Deivids 3g5m		x	
10. Elizabete 3g2m	neapmeklēja pii		
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m	x		
14. Matīss 3g7m	neapmeklēja pii		

Šajā dabas nodarbībā, kā jau tas ir redzams arī 9.tabulā, pirmsskolu nepameklēja četri bērni, līdz ar to bērnu skaits grupā samazinājās līdz desmit bērniem. Tas neļāva iegūt pilnīgākus rezultātus par tiem bērniem, kuri neieradās, taču tie bērni, kuri apmeklēja pirmsskolu uzrādīja stabilus un labus rādītājus. Tā kā šī, dabas nodarbība par putniem – nometniekiem, bija trešā dabas nodarbība pēc kārtas, trīs nedēļu laikā bērni jutās par savām prasmēm daudz pārliecinātāki un drošāki. To arī varēja novērot visas nodarbības laikā, jo bērni ar aizrautību vēlējās uzzināt kas tiks darīts, kas notiks šajā dabas nodarbībā. Viņi izteica minējums, pirms nodarbība vēl bija sākusies, un tas radīja patīkamu satraukumu, kad kāds no bērniem pamanīja binokļu kastes. Ja analizē to bērnu rīcību, kas iesaistījās tikai daļēji, tad jāsecina, ka tie ir tie paši bērni, kuri arī citas nodarbības iejūtas pamazām, nesteidzoties. Šajā bērnu grupā ir bērni, kuri pēc sava temperamenta ir apdomīgāki, nav straujas dabas, kā arī bērni, kas vēl joprojām iejūtas pirmsskolas vidē. Kādam no bērniem tas varbūt vienkārši nostājas izrādīšanas veids, ka nekas neinteresē, bet patiesībā ar acs kaktiņu vēro visu notiekošo.

Bērnu iesaistīšanās nodarbībā var tikt vērtējama kā aktīva. Savu augstāko aktivitātes punktu tā sasniedza, kad grupas bērniem ar binokļa palīdzību bija jāatrod un jāvēro putni. Bērnu uzmanība bija precīza un izziņot griboša. Pozitīvi darbojās pedagoga izvēlēta sadarbības forma, ka bērni strādā pāros. Otrā gada bērni ar savu azartu vēl vairāk aizrāva pirmā gada bērnus, taču kādā no pāriem bija iespēja novērot tieši pretēju situāciju. Pirmā gada bērns bija tik aktīvs un uzmanīgs, ka darbojās kā vadošais bērns pārī, taču otrā gada bērns nepārdzīvoja jo bija atradis sev citu nodarbi, viņš no salasītajiem čiekuriem veidoja torni. Pēc pedagoga atgādinājuma, ka darbība ir jāveic pārī, bērns pievērsās putnu meklēšanai debesīs un nebija īpaši iepriecināts, ka ir ticis iztraucēts.

Turpinājumā, 10.tabulā, tiek aplūkoti un apkopoti rādītāji tam, kā bērni pielieto pašpiederzi veicot pedagoga izvirzītos nosacījumus.

10.tabula. Rādītājs – veicina pašpiederzes attīstību un pielietošanu

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	x		
2. Marta 4g7m	x		
3. Kārlis 4g7m		x	
4. Dārts 4g7m	x		
5. Pauls 4g8m	neapmeklēja pii		
6. Hermanis 4g4m	x		
7. Adrians 4g6m	x		
8. Amēlija 4g7m	neapmeklēja pii		

9. Deivids 3g5m		x	
10. Elizabete 3g2m	neapmeklēja pii		
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m	x		
14. Matīss 3g7m	neapmeklēja pii		

Trešās dabas nodarbības rādītāji, kas norāda kāda ir bērnu pašpiederzes veicināšana, ļauj secināt, ka tā ir laba. Iespējams, ka rādītāji būtu vēl savādāki, ja nodarbību būtu varējuši apmeklēt visi bērni, taču tie, kas visas trīs nodarbībās aktīvi pielieto pašpiederzi, to sekmīgi dara arī šajā nodarbībā par putniem. Lielākā daļa grupas bērni spēj veikt loģiskus secinājumus, kas ir saistīti ar pedagoga jautājumu vai darbību, kas ir jāveic. Visizteiktāk pašpiederzes pielietošana praksē izpaudās nodarbības sadaļā, kad strādājot pāros bija patstāvīgi jāvēro putni un jāatpazīst tie pēc to raksturojošām pazīmēm. Dažos pāru darbos pat izcēlās nopietnas diskusijas, kas tas ir par putnu, katrs mēģināja pierādīt savu taisnību. Pedagoģ šajā situācijā bija tikai kā novērotājs, kas seko līdzī situācijas attīstībai, bet neiejaucas, ļauj bērniem pašiem atrisināt radušos situāciju. Nākas secināt, ka šāda socializēšanās iespēja, kad rodas viedokļu nesakritība, arī darbojas kā pašpiederzes veidošanās, jo bērni savstarpēji mēģina atrisināt radušos situāciju. Pēc darba autores domām, šis ir lielisks veids kā apgūt jaunas zināšanas. Tieši caur spraugām diskusijām, kas veicina domāt un nepadoties pie pirmās neveiksmes.

Salīdzinot trešās nodarbības rādītājus ar divu iepriekšējo nodarbību rezultātiem var secināt, ka šajā nodarbībā tika uzrādīti vislabākie rādītāji šo trīs nodarbību aspektā. Iegūtais rezultāts vēl nav ideāls patstāvības jomā, bet tas ir ļoti labs un bērnu pieredze vēl tiek papildināta ar jaunām prasmēm gan ikdienas nodarbībās, gan dabas nodarbībās. Tomēr, jāatzīmē, ka rādītāji varētu būt savādāki, ja nodarbību būtu apmeklējuši visi grupas bērni. Darba turpinājumā, 11.tabulā, tiek apkopoti rādītāji trešās dabas nodarbības spējai sekmēt atgriezenisko saiti pedagogam.

11.tabula. Rādītājs – sekmēt atgriezenisko saiti pedagogam

Bērna vārds, vecums	A līmenis (labi)	B līmenis (vidēji)	C līmenis (slikti)
1. Mare 4g5m	x		
2. Marta 4g7m	x		
3. Kārlis 4g7m	x		
4. Dārts 4g7m	x		
5. Pauls 4g8m	neapmeklēja pii		
6. Hermanis 4g4m		x	

7. Adrians 4g6m		x	
8. Amēlija 4g7m	neapmeklēja pii		
9. Deivids 3g5m		x	
10. Elizabete 3g2m	neapmeklēja pii		
11. Aleksandrs 3g2m		x	
12. Jonass 3g2m	x		
13. Reina 3g5m		x	
14. Matīss 3g7m	neapmeklēja pii		

Analizējot trešās dabas nodarbības laikā iegūtos rādītājus par to kā bērniem veicas sekmēt atgriezenisko saiti pedagogam, var secināt, ka vidējais līmenis krasi neatšķiras no iepriekšējo nodarbību iegūtajiem rezultātiem. Iespējams, ka šāds rezultāts tika iegūts, jo grupas bērni nebija pilnā sastāvā, kā arī, pēc darba autores domām, rādītāji ir stabili otrā gada bērniem. Kas attiecas uz pirmā gada bērniem, tad var secināt, ka ar trīs dabas nodarbībām nav sasniegt labs līmenis, lai patstāvīgi sekmētu atgriezenisko saiti pedagogam. Savukārt, pārējie grupas bērni uzrāda pietiekoši stabilus rādītājus, taču tie var mainīties atkarībā no dabas nodarbības satura, kā arī no savstarpējās komunikācijas vienaudžu vidū.

2.4. Pētījuma kopējo rezultātu analīze

Pētījuma priekšmets bija patstāvības attīstīšana dabas nodarbībās 3-4 gadus veciem bērniem. Rezultāti, kuri tika iegūti apkopojot rādītāju datus ļauj secināt, ka dabas nodarbībās tiek sekmēta bērna patstāvība, taču ja tiek analizēta bērnu grupa kopumā, tad nākas secināt, ka visi bērni vienlaicīgi nespēs attīstīt vienāda līmeņa prasmes darboties patstāvīgi. Tam ir vairāki iemesli, un kā viens no tiem ir bērnu vecums. Vecuma amplitūda no 3-4 gadiem var nelikties krasi atšķirīga, taču bērnu vide, kurā viņi atrodas esot ģimenē, ir katram sava un atšķirīga. Kāds no bērniem, jau atnākot uz pirmsskolu, ir ļoti patstāvīgs. Bērns izjūt nepieciešamību darboties pašam, nepieņem palīdzību, jo jūtas spējīgs un apzinās savas iespējas un prasmes. Taču praksē ir arī gluži pretējas situācijas, kad bērns sākot apmeklēt pirmsskolu, pirmo reizi iepazīstas ar prasmēm, kuras bērnam pašam ļauj darboties un uzņemt pieredzi. Protams, ka šādos gadījumos ir nepieciešama dažādība, lai bērns pamana, ka šādas prasmes var izmanto vairākās vidēs, tai skaitā arī dabas nodarbībās. Darba autores pieredze rāda, ka²² var būt gadījumi, ka bērns nespēj pieņemt šo faktu, ka ir jādarbojas pašam, kā rezultātā rodas situācijas, kuras ir pilnas ar bērna emocijām un stresu. Lūkojoties no pedagoga skatpunkta, šajā situācijā ar tik krasām patstāvības iemaņām, pedagogam ir jāatrod “zelta vidusceļš”, kas ļautu attīstīties bērniem, kas jau ir patstāvīgi, aktīvi un tiem bērniem, kuriem šī pieredze ir jauna un vēl neizzināta. To arī pierāda

dabas nodarbībās iegūtie rezultāti. Bērnu patstāvības darbības prasmes, attiecībā uz konkrētu rādītāju, var krasi atšķirties. Kādam no grupas bērniem ir augsts patstāvības līmenis, taču kādam tas vēl tikai veidojas, tādēļ rādītāji nav tik produktīvi.

Darba tēmas ietvaros darba autore izvirzīja hipotēzi, ka bērna patstāvības darbības ievērojami uzlabojas un ir ilgtermiņā noturīgas dabas nodarbības, ja tiek ievērota dabas nodarbību regularitāte un noteikta sistemātika. Veicot analīzi pēc katras dabas nodarbības un aplūkojot iegūtos rezultātus, nākas secināt, ka patstāvīgas darbības veidojas un nostiprinās, ja bērns spēj apmeklēt visas dabas nodarbības un veikt visus pētnieciskos darbus. Tomēr, kā rāda rādītāji, tad vairāki grupas bērni nespēja regulāri apmeklēt visas trīs dabas nodarbības, līdz ar to arī viņu patstāvīgas darbības sekmēšana un uzlabošana notiek daudz lēnāk un pacietīgāk. Kas attiecas uz bērniem, kas apmeklēja visas trīs dabas nodarbības, tad rezultāti liecina, ka lielākā daļa no šiem bērniem spēj veiksmīgi darboties patstāvīgi jau otrajā dabas nodarbībā, jo apzinās likumsakarības, kuras tiek ievērotas, no pedagoga puses, attiecībā uz nodarbības organizācijas formu. Tā ir organizācijas forma pēc kuras tiek plānotas un organizētas nodarbības arī iekštelpās, līdz ar to, bērni, savā ziņā, uztver pedagoga teikto jau no pusvārda. Tas atvieglo nodarbības gaitu un pedagogs var pastiprinātāki pievērst uzmanību to bērnu patstāvības prasmēm, kuri vēl apgūt šīs zināšanas.

Secinājumi

1. Veidojot dabas nodarbības, īpaša uzmanība ir jāpievērš nodarbības organizācijas formai, jo esot āra vidē pedagogam ir jāapzina visi iespējamie dabas nodarbības scenāriji, kas var notikt, kā bērni var reaģēt, kādi palīgmateriāli ir nepieciešami nodarbībai.
2. Bērna reālais vecums nevienmēr nozīmē, ka bērns ir sasniedzis vecumposmam atbilstošas iemaņas un prasmes, tai skaitā arī pašapkalpošanās prasmes. To ietekmē vairāku faktoru kopums, piemēram - ģimenes vide, bērna temperaments, saskarsme ar pedagogu.
3. Neregulāra dabas nodarbību apmeklēšana, kuru ietekmē bērna veselības stāvoklis vai adaptācija pirmsskolas vidē, ietekmē bērna patstāvīgo darbību attīstību un nostiprināšanu ikdienas darbībās.
4. Bērni izrāda intresi par iespēju veikt pedagoga piedāvāto uzdevumu, darbību patstāvīgi, ar katru dabas nodarbību var novērot, ka bērnu pašpārliecība pieaug un bērns jūta krietni pārliecinātāks par savām prasmēm.
5. Intervāls starp dabas nodarbībām, kas ir viena nedēļa, nereti jaunākajiem bērniem var raisīt sajūtas, ka dabas nodarbība notiek pirmo reizi, ka rezultātā, daži no bērniem jūtas apjukuši un viņiem ir nepieciešams laiks, lai no jauna iejustos un līdzdarbotos.

Priekšlikumi

1. Veidojot dabas nodarbību pedagogam ir jābūt radošam un fleksiblam, jo situācijā, kas nenotiek pēc nodarbības plāna, pedagogs neapjūk, ir radošs un tēmas ietvaros turpina vadīt nodarbību. Pedagogam vajadzētu vērot reālo situāciju ar kuru saskaras bērni esot dabas nodarbībā.
2. Pedagogam būtu jāpārzina katra bērna iemaņu un prasmju attīstības līmeņi, lai varētu veidot dabas nodarbības, kas ir atbilstošas visiem bērniem, tai pat laikā, atcerēties, ka vecākajiem bērniem ir nepieciešams cits sarežģītības līmenis, savukārt, jaunākajiem bērniem ir jāpiedāvā pārdomāta sadarbības forma, vai arī atbilstošs uzdevums viņu prasmēm.
3. Pedagoģiskajā procesā, pedagogs, arī esot iekštelpās, var papildus pielietot patstāvīgās darbības, kas līdzinās tām, kas tiek pielietotas esot dabas nodarbībās. Tas sekmētu bērnu iemaņu nostiprināšanu, kas vēlāk tiktu papildinātas un stabilizētos dabas nodarbībās.
4. Pedagogam ir jāpamana bērna izaugsme, kas attiecas uz patstāvīgas darbības attīstību, un balstoties uz šiem novērojumiem arī ikdienas darbībās jāpiedāvā bērnam iespēja patstāvīgi veikt uzdevumus, ja nepieciešams paaugstināt sarežģītības līmeni.
5. Dabas nodarbību tēmām ir jābūt savstarpēji saistītām, lai veidojas bērnam loģiska un sistemātiska pāreja, jo nodarbības notiek ar nedēļas intervālu, kas bieži bērnam ir ilgs posms, lai precīzi atcerētos iepriekš pieredzēto dabas nodarbību.

Literatūras un avotu saraksts

1. Bruce. T., (2012) *Early Childhood Practice Froebel Today*, London: SAGE Publications Ltd.
2. Cornell, J., (2015) *Sharing nature: nature awareness activitie for all ages*, Nevada City: Crystal Clarity Publishers
3. Fišers, R., (2005) *Mācīsim bērniem domāt*, Rīga: RAKA
4. Freiberga, I., Priede, L. (2007) *Bērns mācās izzināt pasauli*, Rīga: SIA Izglītības soļi
5. Gudjons, H. (1998) *Pedagoģijas pamatatziņas*, Rīga: Zvaigzne ABC
6. Lindon. J., Brodie K (2016) *Understanding child development 0-8 years*, UK: Hodder Education
7. Meikšāne, Dz. (1998) *Psiholoģija mums pašiem*, Rīga: RAKA
8. Stola, I., (2001) *Vides izglītība pamatskolā*, Rīga: RAKA
9. Stola, I., (2002) *Ekskursijas dabā*, Rīga: RAKA
10. Špona, A. (2015) *Bērnu sasniegumu veicināšana pirmsskolā*, Rīga: RAKA
11. Šteinberga, A., (2013) *Pedagoģiskā psiholoģija*, Rīga: RAKA
12. Vadlīnijas bērnu un pusaudžu attīstības izvērtēšanai, (2013)
http://visc.gov.lv/specizglitiba/dokumenti/metmat/vadlinijas_attistibai.pdf

Jūrmalas Alternatīvās skolas pirmsskolas izglītības iestādes

Pirmsskolas izglītības programmas īstenošanas plāns 2016./2017.

3-4 gadīgā vecuma grupa

Septembris								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējotājdarbība	Ētika
1.nedēļa 1.09.-2.09.	1.skolas diena - 1.09. Trepes Adaptācija	Noteikumi: Aplis; Ierašanās pirmsskolā. Paklājina rullēšana	Noteikumi: Pastaiga;	Stāstījums par sevi	Orientēšanās tuvākajā apkārtnē	Darba vietas sakārtošana	Zīmēšana: brīva darbošanās ar krītiņiem.	Sveicināšanās. Jēdziens – pieklājīgs
2.nedēļa 5.09-9.09	Trepes Adaptācija	Noteikumi: Ēdienreizes; Roku mazgāšana; Tualetes apmeklējums	Atkārtot noteikumus: Pastaiga. Dabas materiālu vākšana	Pirkstiņdzejoļi. Gita Andersone “Es un ceļš” Pārrunas par ceļu šķērsošanu- gājēju pāreja, luksofors.	Ģeometriskā forma-aplis. Bēršana ar karoti	Darba vietas sakārtošana.	Darbošanās ar zīmuļiem - luksofors.	Atbildīga un droša uzvedība uz ceļa
3.nedēļa 12.09.-16.09.	Trepes Adaptācija	Noteikumu atkārtošana. Elektroierīces bērnu dārzā, to	Dabas materiālu vākšana.	Pārrunas par elektrodrošību (kartītes), zīme - Uzmanību elektrība!	Skaitis, skaitīšana-praktiski skaitīt grupas bērnus.	Dabas materiālu vākšana, uzglabāšana Gatavošanās Miķeļdienai -	Gleznošana: akvareļkrāsas. Otiņas skalošana, krāsas paņemšana, laukumu krāsošana.	Atbildīga un droša uzvedība

Drošība (elektrodrošība)		pielietojums				vēršana.		
4.nedēļa 19.09.-23.09. Rudens/ Miķeļi	Trepes Adaptācija Miķeļdienas gadatirgus- 30.09.	Miķeļdienas nozīme- folklorā, tradīcijas. Tirgošanās. Gatavošanās Miķeļdienas tirgum.	Dabas materiālu vākšana	Tautasdziesmas par rudeni.	Skaitis, skaitīšana- praktiski skaitīt grupas bērnus.	Gatavošanās Miķeļdienas tirgum - ievārijumu gatavošana.	Gatavošanās Miķeļdienas tirgum - darbu gatavošana, noformēšana, pabeigšana līdz galam.	Cieņa pret savu un citu darbu. Darba padarīšana līdz galam.

Oktobris								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējtājdarbība	Ētika
5.nedēļa 26.09.-30.09. Koki	Adaptācija	Lapu grābšana.	Vides un ūdens ietekme uz lapu. Lapu kolekcija.	KVKP - koki, koka uzbūve	Lielumi - lielāks, mazāks, vienāds	Lapu virtenes Pogu rāmis	Lapu nospiedumu tehnika – gūša krāsa.	Meža saudzēšana - nepiesārņošana, sakopšana. Meža saglabāšana - stādīšana.
6.nedēļa 3.10.-7.10. Lauku sēta	Adaptācija Rudens ekskursija- Lauku sēta	Lauku vide, lauku vides iepazīšana.	Piena ceļš Eksperiments - piena raudzēšana	KVKP - dzīvnieki, to mazuļi	Lielumi - lielāks, mazāks, vienāds	Siera siešana	Gleznošana ar gūša krāsām	Noteikumi ekskursijas laikā. Rūpes par mājdzīvniekiem.
7.nedēļa 10.10.-14.10. Lauku sēta		Pārgājiens Iepazīšanās ar bērnudārza telpām Durvju vēršana	Mājdzīvnieku mājokļu atšķirības	Metāla ieliktni	Ģeometriskā forma - trijstūris.	Darbs ar filcu	Aplicēšana – lauku sēta, aplis, trijstūris.	Cilvēka loma lauku sētā.
8. nedēļa 17.10 - 21.10. Projekts “Latvijas mākslinieki”	Plānojums ievietots projektu mapē							

9. nedēļa 24.10 - 28.10. Atkārtošana		Noteikumu atkārtošana	Noteikumu atkārtošana- pastaiga	KVKP- dzīvnieki, to mazuļi, KVKP- koka uzbūve	Skaitis, skaitīšana; orientēšanās tuvākajā apkārtnē	Darba vietas sakārtošana, pogu rāmis	Darbošanās ar veidošanas materiālu- māls	Noteikumi- grupā, bērnudārzā, vides pētniecības nodarbībās
---	--	--------------------------	---------------------------------------	--	---	--	--	---

Novembris								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējtājdarbība	Ētika
10.nedēļa 31.10.-4.11. Mārtiņi	Info vecākiem- vēstulītes 31.10. Tēvu diena - 4.11.	Mārtiņdienas nozīme, svinēšana, tradīcijas.	Koku mizas - paraugi un nospiedumi.	Jēdziens- „ķekatas”. Latviešu tautas ticējumi par Mārtiņiem.	Ģeometriskā kumode.	Darbošanās tēvu dienas ietvaros	Tēvu portreti - krītiņi, akvarelis	Mārtiņdienas tradīcijas
11.nedēļa 7.11.-11.11. Es un mana ģimene	Mārtiņdiena, 1.kl. ciemos - 10.11. <i>Informēt vecākus par mājasdarbu - prezentāciju dzīvnieku projektam.</i>	Priekšstati par ģimeni, ģimenes nozīmi, ģimenes sastāvs.	Ūdens un sauszeme - globuss	Stāstījums par savu ģimeni	Šķirošanas vingrinājumi.	Maizes cepšana.	Ģimenes portrets- aplicēšana no formām.	Ģimene, dzimta.
12.nedēļa 14.11.-18.11. Latvija. Latvijas dzīvnieki	Latvijas dzimšanas diena - 17.11. <i>Informēt vecākus par mājasdarbu - fotogrāfija Latvijas projektam.</i>	Pārgājiens	Latvijas dzīvnieki - zīdītāji Dzīvnieka projekts - prezentācija	Latvijas dzīvnieki - KVKP	Noslēpumainais maisiņš	Dzīvnieka projekts - trafareta aizpildīšana ar dabas materiāliem	Dzīvnieka projekts - fona gleznošana ar akvareli.	Patriotisms. Cieņa pret valsts simboliem.

13.nedēļa 21.11.-25.11. Latvija. Latvijas ģeogrāfija.	Atvērto durvju nedēļa vecākiem	Latvijas karte. Galvaspilsēta un lielākās pilsētas.	Latvijas lielākās upes.	Skaņu spēle (Montesori)	Cilindru bloki	Latvijas projekts - Mana mīļākā vieta Latvijā, rāmis fotogrāfijai-dzija.	Latvijas projekts - Mana mīļākā vieta Latvijā, rāmis fotogrāfijai.	Mīlestība pret dzimto vietu.
--	---	--	----------------------------	----------------------------	----------------	---	---	---------------------------------

Decembris								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējtādarbība	Ētika
14.nedēļa 28.11.-2.12. Gaisma un tumsa		Pārmaiņas dabā. Ziema. Pārgājiens	Eksperiments - cilvēka sajūtas un iespējas tumsā - aizsietas acis, tumša telpa.	Lielās grāmatas. Notikumu paredzēšana. Mākslīgie un dabīgie gaismekļi- KVKP.	Rozā tornis	Sveču liešana- apelsīna/mandarīna trauciņi. Rāmis ar spiedpogām	Ielūgumi Ziemassvētkiem.	Klusais Adventes laiks. Labie vārdi un darbi.
15.nedēļa 5.12.-9.12. Ziema		Ziemas saulgrieži.	Ziemas vēstneši.	Vingrināties runāt skaidri un ar izteiksmi. Ziemassvētku izrādes veidošana.	Brūnās trepes	Ziemassvētku rotājumu gatavošana. Piparkūku cepšana.	Ziemassvētku rotājumu/ielūgumu gatavošana.	Piedošana
16.nedēļa 12.12.-16.12. Ziemassvētki	Ziemassvētku izrāde- 16.12.	Ziemassvētku svinēšanas tradīcijas agrāk un tagad.	Ziemas vēstneši.	Vingrināties runāt skaidri un ar izteiksmi Ziemassvētku izrādes veidošana.	Brūnās trepes	Ziemassvētku rotājumu gatavošana.	Ziemassvētku rotājumu gatavošana.	Vientulība un kopā būšana
17.nedēļa 19.12.-21.12. Atkārtošana		Pārmaiņas dabā. Ziema	Ziemas vēstneši	Lielās grāmatas- notikumu paredzēšana	Šķirošanas vingrinājumi	Rāmis ar spiedpogām	Gleznošana ar guaša krāsām-ziema	Labie darbi

18.nedēļa 27.12.-30.12. Atkārtošana	Individuālās pārrunas ar bērnu vecākiem- 28.12, 29.12.	Integrēto nodarbību nedēļa
--	---	-------------------------------

Mazie projekti

Eksperimenti

Janvāris								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tejotājdarbība	Ētika
19.nedēļa 5.01.-6.01. Kalendārs		Iekšējo kārtības noteikumu atkārtošana	Eksperiments - priekšmeti, kas ripo un neripo.	Stāstījums par ziemas brīvdienām.	Kārtas skaitļi. Sarkanie stieņi.	Kalendāra gatavošana.	Kalendāra gatavošana.	Laiks. Laika taupīšana.
20.nedēļa 9.01.-13.01. Kalendārs/ Laiks		Dienas kārtība.	Ūdens agregātstāvokļi. Eksperiments - saldēšana, kausēšana	Pulksteņi- KVKP.	Smilšpapīra cipari	Kalendāra gatavošana.	Kalendāra gatavošana.	Prieks.
21.nedēļa 16.01.-20.01. Projekts “Austrālija”	<i>Informācija vecākiem par pulksteņu izstādi</i>	Plānojums ievietos projektu mapē						
22.nedēļa 23.01.-27.01.		Pārgājiens Telpu tīrīšana. Putekļu slaucīšana -	Laikapstākļi. Kustīgā pasaule	Skaitāmpanti par laika apstākļiem	Skaitļu stieņi Ģeometriskie	Darbs ar audumu- aplicēšana “Skats pa logu”	Veidošana ar plastalīnu - desiņa	Pienākums

Laiks		vingrinājums. Pulksteņu izstāde.	-kustības dabā (vējš).		ķermeņi	Audumi (Montesori)		
--------------	--	--	---------------------------	--	---------	-----------------------	--	--

Februāris								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējotājdarbība	Ētika
23.nedēļa 30.01.-3.02. Profesijas		Profesiju nozīme. Profesijas- KV KP	Optiskie instrumenti - brilles, lupa, binoklis, mikroskops	Profesijas- KV KP.	Vārpstiņas	Pogas piešūšana. Svietmaižu gatavošana	Darbs ar tušu. Laukumi, trafareti	Spēks.
24.nedēļa 6.02.-10.02. Cilvēks		Projekts- Viss, ko es redzu, dzirdu, sajūtu (5 maņas) Pārgājiens	Cilvēka uzbūve, ķermenis. Eksperiments - dažādu skaņu radišana un noteikšana	Pirkstiņspēles. Skaņu spēle- sadzīves skaņas.	Skaitīšana, iesaistot maņas. Trokšņu cilindri	Kartona aptīšana	Portrets Faktūra- dabas materiāli, PVA.	Draudzība.
25.nedēļa 13.02.-17.02. Cilvēks	Draudzības diena ar 1.klasi	Emocijas- KV KP	Roku mazgāšana- filmiņa	Īpašības vārdu- siltuma kanniņas	Svars un svēršana Svara tāfelītes	Rotu gatavošana- plastika, pērles.	Veidošana – plastika. Atkārtošana- bumbiņas velšana.	Higiēna un veselība
26.nedēļa 20.02.-24.02. Zivis	<i>Informācija vecākiem par stikla burku</i>	Dokumentāla īsfilma par zemūdens dzīvi.	Eksperiments - glāzes ar dažādu ūdens līmeni	Vārdu darināšana ar dotajām skaņām.	Skaitļu rinda	Rāmis ar spiedpogām. Darbs ar audumu un filcu-zivs	Pludināšana ar akvareļkrāsām. Fotoprojekts - jūra fotogrāfijās	Ekoloģija

Marts								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējotājdarbība	Ētika
27.nedēļa 27.02.-3.03. Jūra un zivis	Metēni - ?	Zvejniecība, zvejnieks	Eksperiments - ūdens (karsts, auksts)	Tautasdziesmas par jūru.	Skaitļi un skaitļu stieņi.	Krāsu toņi- varavīksnes krāsas "Krāsainā burka"	Fotoprojekts - jūra fotogrāfijās	Drošība uz ūdens.
28.nedēļa 6.03.-10.03. Projekts "Kustības"		Projekts pievienots projektu mapē						
29.nedēļa 13.03.-17.03. Atkārtošana		Pārmaiņas dabā. Pavasaris	Laikapstākļi	I. Ziedoņa krāsainās pasaka	Skaitļi un skaitļu stieņi.	Krāsu toņi	Batikošana	Krāsas un sajūtas

30.nedēļa 20.03.-24.03. Krāsas		Krāsas apģērbā KVKP - apģērbs Pārgājiens	Cietvielas. Eksperiments - sāls un cukura šķīdināšana ūdenī	I. Ziedoņa krāsainās pasakas	Atmiņas spēle ar skaitļiem	Vitrāžas, darbs ar dabas materiāliem	Krāsu tāfelītes - 3. kaste	Krāsas un sajūtas
31.nedēļa 27.03.-31.03. Saule		Simbols- saule, KVKP-debess ķermeņi	Debess ķermeņi - saule, mēness, zvaigznes. Dienas un nakts mija - demonstrējums ar globusu	Tautasdziesmas par sauli.	Skaitļi un čipši.	Dzijas bumbuļa gatavošana.	Veidošana no mitrām smiltīm. Divu tehniku apvienošana- PVA līme un akvareļkrāsas.	Svētku svinēšana

Aprīlis								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējotājdarbība	Ētika
32.nedēļa 3.04.-7.04. Sulu nedēļa	 Pavasara koncerts - 7.04, 10.04.	Galda slaucīšana ar birstīti	Pumpuru plaucēšana	Stāstījums pēc attēla	Ciparu saskaitīšana ar palīglīdzekļiem. Zīme +	Sulu spiešana, salātu gatavošana	Zīmēšana ar bietēm, ogām	Atbildība
33.nedēļa 10.04.-13.04. Zaļā nedēļa		Saudzīga attieksme pret dabu, atkritumu šķirošana.	Talka, puķu stādīšana, atkritumu vākšana tuvākajā apkārtnē	Velga Vilciņa, Sandra Urtāne „Draudzēsimies”.	Skaitļu kaimiņi.	Garšvielas un garšaugi. (smaržu, garšu trauciņi + attēls, cipars)	Darbs ar plastilīnu- divu krāsu jaukšana. Ainava	Dabas aizsardzība. Meža saglabāšana.
34.nedēļa 18.04.-21.04. Augšana	Lieldienas- 18.04.	Pārgājiens Galda mazgāšana - vingrinājums	Eksperiments - puķe (tīrs/sārmais ūdens)	Vienskaitlis, daudzskaitlis.	Mērīšana	Ziedu kārtošana vāzē	Ielūgumu gatavošana- Mātes diena.	Ģimene.
35.nedēļa 24.04.-28.04. Augi un	Pavasara talka - 21.04.	Pļava	Pupas audzēšana Eksperiments - Tumsas un	Augu sastāvdaļas - KVKP	Ciparu atņemšana ar palīglīdzekļiem. Zīme -	Sēšana un stādīšana. Rāmis ar sprādzēm	Portrets – “Mamma”.	Kopšana un rūpes.

augšana			gaismas ietekme uz augu.					
---------	--	--	--------------------------	--	--	--	--	--

Maijs								
Mēneša sadalījums nedēļās	Pirmsskolas kalendārs	Apkārtne	Daba	Valoda	Matemātika	Rokdarbi	Tējtājdarbība	Ētika
36.nedēļa 2.05.-3.05. Māte un bērns		Pārgājiens	Eksperiments - iepazīšanās ar magnētiem	Pasakas par māmiņu	Zelta pērlīšu materiāls - 1, 10, 100, 1000 (kvantitāte)	Rāmis ar rāvējslēdzēju. Māmiņdienas dekorācijas	Māmiņdienas dekorācijas	Mātes rūpes
37.nedēļa 8.05.-13.05. Dzīvība zem zemes	Mātes diena 12.05.	Kustību vingrinājums - iešana pa līniju	Dzīvnieku alas un migas Eksperiments - bedres rakšana pie jūras	Dzīvās radības pazemē - KVKP Apstākļa vārdi - uz, zem, aiz.	Zelta pērlīšu materiāls - 1, 10, 100, 1000 (simbols)	Makets - pazeme	Makets – pazeme; Portrets “Mamma”	Ekoloģija
38.nedēļa 18.05.-19.05. Kukaiņi		Kukaiņu veidi un dažādība.	Kukaiņu pētniecība - trauciņi, kukaiņu māja	Kukaiņi - KVKP Skaitāmpanti ar kustībām par kukaiņiem.	Zelta pērlīšu materiāls - kvantitāte + simbols	Darbs ar stiepli - kukaiņu gatavošana-plastalīns	Gleznošana brīvā dabā..	Sarkanā grāmata.

39.nedēļa 22.05.-26.05. Kukaiņi	Pavasara ekskursija 3-4g.vec.gr. - Dabas taka	Kukaiņu ķermeņa uzbūve. Kukaiņu augšanas attīstības posmi. (Mārīte)	Kukaiņu pētniecība - trauciņi, kukaiņu māja	Kukaiņi - KVVP Skaitāmpanti ar kustībām par kukaiņiem.	Skaitīšana turp 5 apjomā.	Kukaiņi-darbs ar dabas materiāliem.	Darba lapu grāmatu noformēšana.	Cilvēku sadzīvošana ar kukaiņiem
40.nedēļa 29.05.-2.06. Kukaiņi	Info vecākiem - vēstulītes – 2.06. Dārza svētki – 2.06. Izlaidums – 3.06.	Kukaiņu ķermeņa uzbūve. Kukaiņu augšanas attīstības posmi. (Mārīte)	Skudru pūžņi	Kukaiņu uzbūve-KVVP	Skaitīšana atpakaļ 5 apjomā.	Iesākto darbu pabeigšana.	Iesākto darbu pabeigšana	Cilvēku sadzīvošana ar kukaiņiem

Mazie projekti

Eksperimenti

Nodarbības tēma

PRIEDES “STĀSTS”

*Mērķis
Uzdevumi*

Veicināt izpratnes rašanos par priedes augšanu

- Veidot priekšstatu par priedes čiekura funkciju
- Sekmēt prasmi atpazīt priedi starp citiem kokiem
- Veidot priekšstatu par priedes stādīšanu

*Dominante
Integrētie mācību priekšmeti*

Dabaszinības
Latviešu valoda

Darba organizācijas formas

Frontāli, individuāli

*Iepriekšējā sagatavošanās,
nepieciešamie materiāli*

Auduma maisiņš ar labai piederīgiem priekšmetiem; atvēries priedes čiekurs, aizvēries priedes čiekurs, zaļš priedes čiekurs, priedes zars ar ziedošu čiekuriņu, priedes sēklas; paplāte priedes čiekuriem; paplāte priežu stādiņiem; koka kaste priežu stādīšanai; kūdra un smalka grants; lāpstīņas.

Nodarbības gaita

Spēle “Noslēpumainais maisiņš”: sataustīt priekšmetu maisiņā, nosaukt sataustīto priekšmetu. Apskatīties un parādīt citiem izvēlēto priekšmetu.

Pētniecība: Skolotājs parāda priedes čiekuru. Secināt, kuram kokam čiekurs pieder. Kopā sameklēt teritorijā priedes. Apskatīt un aptaustīt priedes mizu, lielai priedei sameklēt zemē nokritušas skujuas, mazai priedei pētīt skujuas kokā. Ja laikapstākļi atļauj, apgulties uz muguras un skatīties uz priedes galotni.

Atrast vienu priedes čiekuru, salikt čiekurus kopīgā paplātē. Apskatīt paplāti ar čiekuriem - kāpēc tie ir aizvērušies, bet daži atvērušies? Apskatīt čiekuru sēklas.

Meklēt teritorijā izdīgušas mazas priedītes. Paņemt saudzīgi no zemes vienu stādiņu, likt kopīgā paplātē.

Ar lāpstīņām bērt kastē kūdru, stādīt stādiņu. Nedaudz uzbērt granti.

Nodarbības noslēgumā skolotājs aicina bērnus sapulcēties aplī ap sastādītajām priedēm, jautā, “Ko tu tikko darīji?”

<i>Nodarbības tēma</i>	KOKS
<i>Mērķis</i>	Veidot izpratni par koka uzbūvi
<i>Uzdevumi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Rosināt iztēloties kā koks kustās vējā • Sekmēt izpratnes veidošanos par koka struktūru, apskatot stādāmu koku • Nostiprināt iegūtās zināšanas individuāli lasot koka lapas, mizu, zarus.
<i>Dominante</i>	Dabaszinības
<i>Integrētie mācību priekšmeti</i>	Latviešu valoda, vizuālā māksla
<i>Darba organizācijas formas</i>	Frontāli, individuāli
<i>Iepriekšējā sagatavošanās, nepieciešamie materiāli</i>	Stādāms koks; nogriezta koka daļa, kuram labi var noņemt mizu; paliktņi, papīra sagataves, rakstāmpiederumi - zīmuļi, krītiņi; uzskates materiāls - koki, koku lapas, sēklas; spainīši; Kartītes vārdu krājuma paplašināšanai - KVKP.
<i>Nodarbības gaita</i>	<p><u>Kustību rotaļa “Koks”</u> - izpildīt improvizētas kustības skolotāja stāstījuma laikā. Vējš iepūta mazu sēkliņu zemē, sēkliņa iesakņojās, parādījās maziņš asniņš. Saknes stiepās garākas zemē, koks stiepās garāks, resnāks, veidojās zari, lapas. Koks auga liels pret debesīm.</p> <p><u>Pētniecība:</u> Apskatīt stādāmo koku - koka saknes, stumbrs, miza, zari, lapas. Stādīt koku - saknēm jābūt zemē.</p> <p><u>Praktiska darbošanās:</u> Zīmēt koku - saknes, stumbrs, zari, lapas.</p> <p><u>Dabas pētniecība:</u> Apskatīt dažādas koku lapas un sēklas uzskates materiālā. Lasīt koku lapas, sēklas.</p> <p><u>Klasē:</u> KVKP, klāt pievienot dabā atrastās lapas, sēklas</p>
<i>Jautājumi tēmas izziņāšanai</i>	<p>Kāpēc mums ir vajadzīgi koki?</p> <p>Kādas ir koka daļas?</p> <p>Kāpēc saknēm jābūt zemē?</p>

Nodarbības tēma

Mērķis

Uzdevumi

Dominante

Integrētie mācību priekšmeti

Darba organizācijas formas

*Iepriekšējā sagatavošanās,
nepieciešamie materiāli*

Nodarbības gaita

Akmeņi

Bērnu izziņas darbības un interešu attīstības veicināšana, iepazīstinot ar dabas veltēm (akmeņiem).

- Attīstīt matemātiskos priekšstatus, grupējot akmeņus pēc matemātiskiem lielumiem – smaguma, lieluma.
- Veicināt runas attīstību, bagātināt vārdu krājumu ar īpašības vārdiem (ciets, gluds, raupjš).
- Attīstīt fantāziju un radošo iztēli, apgleznojot akmeņus pēc brīvas ieceres.
- Sekmēt sadarbības prasmes, darbojoties grupā.

Dabaszinības

Matemātika, vizuālā māksla

Frontāli, individuāli

Kartona kaste, dažāda lieluma un faktūras akmeņi, akrila krāsas, otas, trauciņi ūdenim.

Spēle “Noslēpums”: Pedagogs uzsāk nodarbību vides pētniecību, aicina bērnus sastāties aplī. Seko pārsteiguma moments, pedagogs bērniem parāda kastīti, rosinot uzminēt tās saturu. Kad bērni izteikuši minējumus, pedagogs atver to un parāda tajā esošos akmeņus. Tie ir dažāda lieluma, formas un krāsas. Pedagogs bērniem pastāsta par akmeņiem, to izcelsmi. Stāstot *par tekstūru*, pedagogs nosauc jēdzienus „gluds”, „raupjš”, „ass”, vienlaicīgi parādot, demonstrējot šos akmeņus. Stāstot *par lielumiem*, pedagogs parāda lielāko un mazāko akmeni. Nolicis tos atpakaļ starp pārējiem akmeņiem, lūdz bērnus sameklēt „lielāko” un „mazāko” akmeni, izveidot virkni no viena liela, viena – maza akmeņa, salikt sajūtu taciņu no lielākā uz mazāko un no mazākā uz lielāko akmeni, izlekt, izskriet to.

Pētniecība: Tuvākajā apkārtnē katram bērnam ir nepieciešams sameklēt un atnest tikai vienu, visskaistāko akmeni. Bērni tiek uzaicināti atkārtoti nostāties aplī un parādīt atnesto akmeni, nosaucot tā raksturīgāko īpašību. Pedagogs aicina bērnus sastāties divās grupās- vienā grupā, kuriem ir gludi akmeņi, otrā grupā – kuriem ir raupji akmeņi, un salīdzināt, kuri akmeņi ir vairāk.

Pedagogs rosina bērnu iztēli, jautājot bērniem, ko vēl ir iespējams darīt ar akmentiņiem? (Kaut ko uzbūvēt, apgleznot, veidot glezniņas, akmeņus pārveidot par dažādiem akmeņu tēliem – rosināt izdomāt, kāds katram varētu būt šis tēls).

Nodarbības turpinājumā, katrs bērns savā akmenī atdzīvina saskatīto tēlu, apgleznojot tos ar akrila krāsām. Kad bērni ir pabeiguši darbu, akmeņu tēli tiek izlikti skoliņas verandā apskatei.

Nodarbības nobeigumā pedagogs aplī vēlreiz aktivizē matemātisko priekšstatu vārdu krājumu – “lielāks un mazāks”.

<i>Nodarbības tēma</i>	Dabas dārgumi
<i>Mērķis</i>	Sekmēt izpratni par dabai piederīgiem un dabai nepiederīgiem materiāliem
<i>Uzdevumi</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Veicināt izpratnes veidošanos par dabas materiāliem • Veicināt izpratnes veidošanos par dabai nepiederīgiem materiāliem • Sekmēt patstāvīgās iemaņas individuāli meklējot dabas materiālus pirmsskolas pagalmā • Attīstīt prasmes sadarboties grupā, veidojot dabas materiālu kolāžu
<i>Dominante</i>	Dabaszinības
<i>Integrētie mācību priekšmeti</i>	Mājturība un tehnoloģijas, matemātika, valoda
<i>Darba organizācijas formas</i>	Frontāli, individuāli, grupās
<i>Iepriekšējā sagatavošanās, nepieciešamie materiāli</i>	Materiāli šķirošanas spēlei, katram spainītis, vairākas paplātes, liela izmēra kartons, katram ota, PVA līme, trauks ar ūdeni līmes otām, mākslas krekli, vaskadrāna
<i>Nodarbības gaita</i>	<p><u>Šķirošanas spēle:</u> Iezīmētā laukumā izlikti dažādi priekšmeti (piederīgi un nepiederīgi dabai). Uzdevums - ņemt pa vienam priekšmetam un šķirot divās grupās Dabai piederīgs / Dabai nepiederīgs. Pēc šķirošanas izskatīt Dabai piederīgo priekšmetu grupu. Nosaukt katru priekšmetu.</p> <p><u>Praktiska darbošanās:</u> Katram spainītis. Uzdevums - atrast pirmsskolas pagalmā trīs / četrus dabas dārgumus. Sašķirot uz paplātēm. Saskaitīt, cik uz katras paplātes priekšmetu. Līmēt dabas dārgumus kopdarbā.</p>
<i>Jautājumi tēmas izziņāšanai</i>	<p>Kāpēc mums ir vajadzīgi koki? Kādas ir koka daļas? Kāpēc saknēm jābūt zemē?</p>

Nodarbības tēma

DABAS PARĀDĪBAS. VĒJŠ

*Mērķis
Uzdevumi*

Sekmēt izpratnes rašanos par dabas parādību - vēju

- Rosināt interesi par vēja izmantošanas iespējām
- Sekmēt prasmes saskatīt likumsakarības kā kustas vējš, vērojot eksperimentus
- Attīstīt prasmes patstāvīgi darboties, darinot vēja ķērāju

Dominante

Dabaszinības

Integrētie mācību priekšmeti

Latviešu valoda, mājturība un tehnoloģijas

Darba organizācijas formas

Frontāli, individuāli

*Iepriekšējā sagatavošanās,
nepieciešamie materiāli*

KVKP - laika apstākļi; uzskates materiāls - prezentācija par vēja izmantošanu; eksperimentam nepieciešams <https://www.youtube.com/watch?v=L5yEb7yFUE>
- 2x termo glāzītes, caurspīdīgs ūdens trauks, podesti glāzīšu augstumā; ledus, sāls, karsts ūdens, krāsas: zila, sarkana, divas pipetes; vēja ķērāja paraugs; katram plastikāta maisiņš; šķēres; abpusējā līmlente vai līmpapīrs; kreppapīra lentes.

Nodarbības gaita

Diskusija: Laika apstākļi rudenī. Kas ir vējš un kā to var izmantot?

Noskatīties prezentāciju un diskutēt par vēja izmantošanu.

Eksperiments: Kā pārvietojas aukstais un karstais gaiss?

Caurspīdīgu ūdens trauku novieto uz podestiem. Podestu augstums līdzvērtīgs glāzītes augstumam. Piepilda pirmo glāzīti ar karstu ūdeni un novieto zem caurspīdīgā ūdens trauka. Piepilda otro glāzīti ar ledu, pieber sāli, lai samazinātu $t^{\circ}\text{C}$, ievieto caurspīdīgā ūdens trauka augšpusē turot rokā. Iekrāso ūdeni - pipetē iepilda sarkanu krāsu un iekrāso caurspīdīgā ūdens trauka apakšu, kur novietota karstā ūdens glāzīte. Ar zilās krāsas pipeti iekrāso ūdeni pie ledus aukstā ūdens glāzītes. Var novērot krāsu kustību - sarkanā krāsa ceļas uz augšu, zilā krāsa grimst apakšā. Zilā uzsilstot ceļas uz augšu.

Praktiska darbošanās: vēja ķērāja izgatavošana. Plastikāta maisiņam nogriež apakšējo malu, ar abpusējo līmlenti vai līmpapīru pielīmē kreppapīra lentes.

Pētniecība: pie jūras iemēģināt vēja ķērāju - ja stiprs vējš, ķērājs pilivinās spēcīgi, ja vējš ir mērens, tad ķērājs plivinās attiecīgi vēja stiprumam.

Nodarbības tēma

Putni - nometnieki

*Mērķis
Uzdevumi*

Sekmēt izpratni par putnu veidiem tuvākajā apkārtnē

- Sekmēt prasmes patstāvīgi pamanīt putnus izmantojot binokli
- Attīstīt prasmes vērot putnus brīvā dabā
- Sekmēt iemaņas sadarboties ar grupas biedriem

*Dominante
Integrētie mācību priekšmeti*

Dabaszinības
Latviešu valoda

Darba organizācijas formas

Frontāli, individuāli, grupās

*Iepriekšējā sagatavošanās,
nepieciešamie materiāli
Nodarbības gaita*

Attēlu kartītes, spainītis katram bērnam

Spēle “Putnu detektīvi”: nodarbības sākumā katrs bērns izvēlas vienu koku kuru tas vēros, ja uz tā nosēžas putns, tad paceļ roku, tādējādi signalizējot, ka ir pamanījis putnu. Pēc spēles visi sanāk kopā, katrs mēģina nosaukt putna veidu kuru tikko redzēji, ja tas neizdodas, tad raksturo pēc vizuālajām pazīmēm. Tiek pārrunāts, kāpēc šie putni ir palikuši šeit, kā tos sauc (nometnieki). Ar attēlu kartītēm iepazīstina, atkārtoti kādi putni vēl ir sastopami ziemā.

Praktiska darbošanās: Pirms pētniecības katrai grupai spainītī ir jāsalasa čiekuri, zari, lapas, skuju vai akmeņi. Tā būs grupas atpazīšanās zīme. Bērni strādā grupās, katrai grupai ir viens binoklis ar kura palīdzību var ieraudzīt tālumā esošos putnus. Kad kāds no putniem ir ieraudzīts, tad grupas pārstāvis, pie iepriekš apskatītās, putnu attēlu kartītes pieliek akmentiņu. Nodarbības izskaņā tiek veidota diskusija par to kādus putnus var ieraudzīt visbiežāk, pa kuriem tie pārvietojas kad nelido, vai viegli izsekot putnu ar binokli.

GALVOJUMS

Darbs izstrādāts atbilstoši zinātniskās ētikas principiem.

Darbā izmantotā literatūra u. c. avoti norādīti literatūras u. c. avotu sarakstā.

Dažāda veida informācijai (atziņām, citātiem, attēliem, tabulām u. c.), kas iegūta no minētajiem

avotiem, darbā un tā pielikumos dotas atsauces.

Darba autors

Vārds, uzvārds

Paraksts

Datums:

IZZIŅA PAR AIZSTĀVĒŠANU

Kvalifikācijas darbs

LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultāte

Ar savu parakstu apliecinu, ka darbs izstrādāts patstāvīgi.

Darba autors:

(vārds, uzvārds, paraksts)

Rekomendēju darbu aizstāvēšanai.

Darba zinātniskais vadītājs:

(akadēmiskais amats, zinātniskais grāds, vārds, uzvārds, paraksts)

Kvalifikācijas darbs aizstāvēts

Pārbaudījuma komisijas 2017. gada _____

sēdē, protokola Nr. _____, vērtējums _____ (_____)

Valsts pārbaudījuma komisijas priekšsēdētājs

(akadēmiskais amats, zinātniskais grāds, vārds, uzvārds, paraksts)